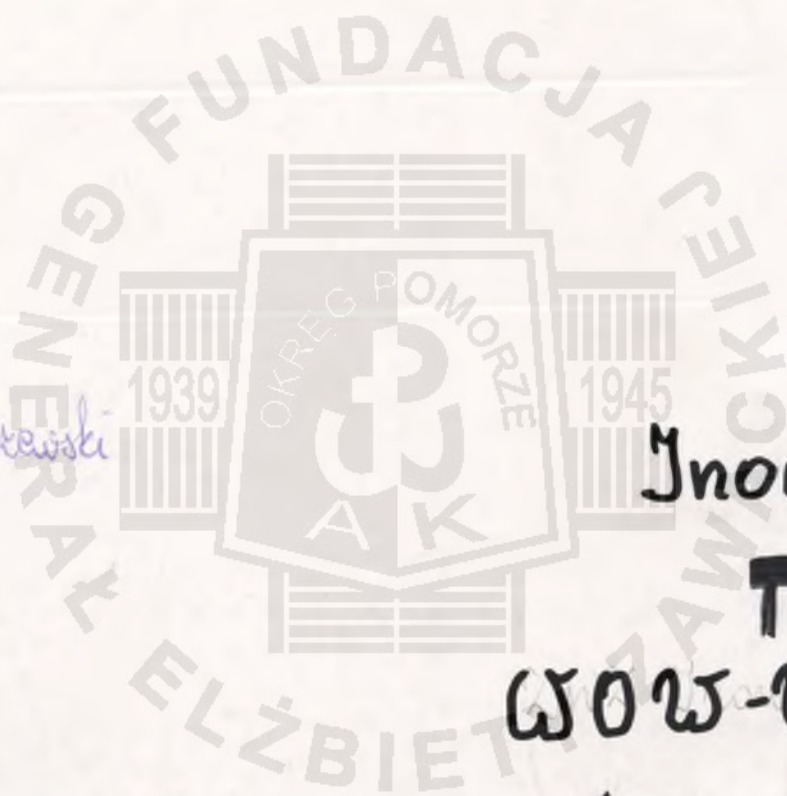

Sym
Włodzimierz Gałęzewski

Toruń

Inowrocław

TORUŃ

WOW-WOZZ

1942 † Gałęzewski Józef
ps. „Kmicic”, „Śmiały”

M-253/862 Pom. 1

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Gąbżewski Józef

J:K-253/862 Pom.

Imonocław 1909-1945

- I./1. Relacja k. 16 s. 1-16
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 10 s. 1-10
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 6 s. 1-6
- II. Materiały uzupełniające relację k. 11 s. 1-13
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —
- III./5. Inne ... k. 1 s. 1
- IV. Korespondencja
- M. plót. m. im. J. Gąbżewskiego k. 7 s. 1-8
-
-
- V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 2
- VI. Fotografie *dział i monografi*

I/1. Relacja - Gałczewski Józef

1. - Larys biografii Syna Litni Kujawskiej Józefa Gałczewskiego,
ksero (ksero), data wptywu 11.08.1998
- 2 egz. k. 8 s. 1-8
2. - dane dotyczące Józefa Gałczewskiego sporządzone przez E. Kawac-
kę, Toruń 1 XII 1988, mps (kopie) - 2 egz. k. 3 s. 9-11
3. - życiorys sporządzony przez Alojzego Nowickiego, ksero. oryg.
(data wptywu 19.08.1998) k. 2 s. 12-13
4. - Biogram sporządzony przez Hannę Maciejewską - Marainkowską,
mps z poprawkami i uwagami redaktorki. k. 3 s. 14-16

Zarys biografii Syna Ziemi Kujawskiej¹ Józefa GAŁĘZEWSKIEGO.

Chorąży Józef Gałęzewski (ps. Kmicie / Śmiały) urodzony 13 lutego 1900 roku w Strzelnie, syn Adolfa i Marianny z domu Szymańskiej pochodził z starej Kujawskiej rodziny ziemiańskiej. Choć pierwsze lata swego życia spędza pod Pruskim zaborcem, wychowany jest w tradycjach tycerskich i od dzieciństwa marzył o Wolnej / Niepodległej Polsce. W 1912 roku wstępuje do pierwszej tajnej drużyny skautowej im. Księcia Józefa Poniatowskiego w Inowrocławiu. Później w 1913 roku zakłada w Strzelni pierwszą tajną drużynę skautową im. Naczelnika Tadeusza Kościuszki i jest jej pierwszym drużynowym. Pomimo młodego wieku posiada dużo doświadczenia społeczeństwa - organizacyjnego i wiedząc że o wolność trzeba walczyć z bronią w ręku, opiera działalność w swojej drużynie na szkoleniu wojskowym. W lutym 1917 roku powołany jest do Armii Pruskiej i służy w 2 p.a.c., a później będąc na froncie Zachodnim z 24 p.a.c. jest ranny i awansuje do stopnia Kaprala. Od sierpnia do listopada 1918 roku przebywa w szpitalu skąd wraca do służby garnizonowej w 24 p.a.c. Od grudnia 1918 roku Józef Gałęzewski bierze udział w powstaniu Wielkopolskim na froncie Kujawskim gdzie walczy w miejscowościach Strzelno, Inowrocław, Złotniki, Opoki, Bombolin i Wielowieś. Warto jest wspomnieć że wszyscy Gałęzewscy z tejonu Strzelna jak również wszyscy harcerze z drużyny Strzeleńskiej szkoleni poprzednio przez Józefa Gałęzewskiego biorą czynny udział w powstaniu. Za niezłomną pracę, czyny i cierpienia poniesione w walce przeciw zaborcom o niepodległość Polski w latach niewoli Józef Gałęzewski jest odznaczony "Krzyżem Bohaterów Ducha".

Od początku 1919 roku, to jest od chwili gdy jednostka ta, została stworzona z powstańców Wielkopolskich, Józef Gałęzowski jest w 59 p.p. Wlkp. (Dzieci Kujawskich) gdzie kończy szkołę podoficerską i w lipcu 1919 roku awansuje do stopnia plutonowego, zaś w styczniu 1920 roku do stopnia sierżanta z przydziałem do kadry szkoły jako instructor. Z swoim pułkiem bierze udział w objęciu Pomorza i Bałtyku i jest odznaczony przez d-cę Frontu Pomorskiego gen. Halkera "Odznaką Honorową Frontu Pomorskiego". W sierpniu 1920 roku jest mianowany chorążym i jako d-ca 3-ciej kompanii walczy na froncie Wołyńskim, ofensywie Kijowskiej, froncie Litewsko-Białoruskim, defensywie, bitwie pod Warszawą i kontr ofensywie. W bitwie pod Warszawą jest za męstwo odznaczony "Krzyżem Walecznych". Józef Gałęzowski 4-tego lipca 1922 roku bierze za żonę Helenę z domu Orłowską, córkę Andrzeja i Salomeji z domu Szymańska. Resultatem małżeństwa są trzej synowie: Zbyszko-Eligiusz, Jerzy-Hentyk i Włodzimierz-Jędrzej. Dwoje pierwszych byli również żołnierzami AK/ZWZ. podczas okupacji hitlerowskiej. Lata budowy Państwa Polskiego wypełnia chorąży służbą szkoleniową w 5 p. strzelców Wlkp i 59 p.p. Wlkp. Za zasługi na polu wyszkolenia Wojska Prezydium Rady Ministrów nadaje chorążemu Brązowy Krzyż Zasługi. Dnia 6 sierpnia 1924 roku, chorąży po utoczonym ślubowaniu odbiera od d-cy pułku, chorążego pułkowego ofiarowaną przez patrijotyczne obywatelstwo miasta Nowocławia. Poza służbą wojskową, chorąży Gałęzowski jest zaangażowany pracą społeczną w harcerstwie. Z synów oficerów i podoficerów pułku organizuje drużynę

harcerską, której jest opiekunem aż do wybuchu drugiej wojny światowej. Z ćwika awansuje do Harcerza Ohego 1 września 1934 roku, a do Harcerza Rzeczypospolitej 7 maja 1935 roku. Z.H.P. mianuje go "Podharcemistrzem" 30 grudnia 1938 roku. Obozy i Kolonie podczas których pełni funkcje gospodarza, obozowego i Komendanta kończy zawsze z doskonałymi wynikami i otrzymuje pochwały za wybitną pracę przy organizowaniu i prowadzeniu zlotów hufca. W 1936 roku gdy ZHP obchodzi 25 rocznicę swego istnienia chorąży Gałęzewski będąc jednym z pierwszych skautów polskich otrzymuje od Naczelnika Harcerzy "Odznakę 25-ciolecia ZHP." W wojnie obronnej 1939 roku chorąży Gałęzewski walczy na szlaku 59 pp. WKP. który jest w 15 D.P armii Pomorza gen. dyw. Władysława Borzniewskiego. Zgodnie z relacją adjutanta pułku Kpt. Olchowskiego, po bardzo krwawych walkach nad Bzurą, wpuszczy Kampinoskiej w noc z 19 na 20 września gdy otoczony i skrwawiony pułk po zużyciu amunicji był na skraju kapitulacji, ranny d-ca pułku pułk. Mirkatowski polecił chor. Gałęzewskiemu zabezpieczenie sztandaru przed wzięciem w ręce wroga. Chor. Gałęzewski zgodnie z relacją, szczęśliwie przebił się z okrążenia i ominięta go niewola. Sztandar pułku zwinięty w żołnierskim chlebaka przypadkowo znaleziono i odkopano w grudniu 1985 roku na skraju puszczy Kampinoskiej. Chor. Gałęzewski wrócił do Inowrocławia w listopadzie 1939 roku i bez zwłoki wszedł w pracę podziemną, tworząc tajną organizację z byłych wojskowych terenu Kujaw. Wstępuje do Wielkopolskiej Organizacji Wojskowej (W.O.W) która z wiosną 1940 roku przekształca się

w Wojskową Organizację Ziemi Zachodnich (W.O.Z.Z.). Chorąży jest zaprzysiężony w maju 1940 roku przez Stanisława Gramackiego z Poznania i mianowany jest Komendantem Inowrocławia. Operuje do chwili aresztowania pod pseudonimami "Kmicic" i "Śmiały". Chor. Gałęzewski jest aresztowany przez Gestapo w końcu sierpnia 1940 roku wraz z 15 innymi, prawdopodobnie w rezultacie wsypy. Posądzony jest o zdradę Stanu i usiłowanie w 1940 roku, odetnięcia siły od Rzeszy Niemieckiej, prowincji rzekomo należącej do Trzeciej Rzeszy. Za powyższe, 3 czerwca 1942 roku postawiony jest przed Sądem hitlerowskim i skazany jest na 6 lat więzienia. Zamordowano chorążego 7 października tegoż samego roku w Wronkach pod Poznaniem. Rodzina otrzymuje pocztę, skrwawioną czapkę i ubranie z krótkim piśmem zawiadamiającym że 7 października 1942 roku o godz. 10¹⁵ zmarł na suchoty (Lungentuberculose). Tak zakończył swą wietną służbę Ojczyźnie, syn Krujaw, chorąży W.P./AK i podchorążym z Rzeczypospolitej.

-1-

5

Zarys biografii Syna Ziemi Kujawskiej
Józefa GAŁĘZEWSKIEGO.

Chorąży Józef Gałęzewski (ps. Kmicie / Śmiały) urodzony 13 lutego 1900 roku w Strzelnie, syn Adolfa i Marianny z domu Szymańskiej pochodził z starej Kujawskiej rodziny ziemiańskiej. Choć pierwsze lata swego życia spędza pod Pruskim zaborcem, wychowany jest w tradycjach tycerskich i od dzieciństwa marzył o Wolnej / Niepodległej Polsce. W 1912 roku wstępuje do pierwszej tajnej drużyny skautowej im. Księcia Józefa Poniatowskiego w Inowrocławiu. Nieco później w 1913 roku zakłada w Strzelni pierwszą tajną drużynę skautową im. Naczelnika Tadeusza Kościuszki i jest jej pierwszym drużynowym. Pomimo młodego wieku posiada dużo doświadczenia społeczno-organizacyjnego i wiedząc że o wolność trzeba walczyć z bronią w ręku, opiera działalność w swojej drużynie na szkoleniu wojskowym. W lutym 1917 roku powołany jest do Armii Pruskiej i służy w 2 p.a.c., a później będąc na froncie zachodnim z 24 p.a.c. jest kandydatem i awansuje do stopnia kaprala. Od sierpnia do listopada 1918 roku przebywa w szpitalu skąd wraca do służby garnizonowej w 24 p.a.c. Od grudnia 1918 roku Józef Gałęzewski bierze udział w powstaniu Wielkopolskim na froncie Kujawskim gdzie walczy w miejscowościach Strzelno, Inowrocław, Złotniki, Opoki, Bombolin i Wielowieś. Warto jest wspomnieć że wszyscy Gałęzewscy z tej okolicy Strzelna jak również wszyscy harcerze z drużyny Strzeleńskiej szkoleni poprzednio przez Józefa Gałęzewskiego biorą czynny udział w powstaniu. Za niezłomną pracę, czyny i cierpienia poniesione w walce przeciw zaborcom o niepodległość Polski w latach nie-woli Józef Gałęzewski jest odznaczony "Krzyżem Bohaterów Ducha".

Od początku 1919 roku, to jest od chwili gdy jednostka ta, została stworzona z powstańców Wielkopolskich, Józef Gałęzowski jest w 59 p.p. WKp. (Dzieci Kujawskich) gdzie kończy szkołę podoficerską i w lipcu 1919 roku awansuje do stopnia plutonowego, zaś w styczniu 1920 roku do stopnia sierżanta z przydziałem do kadry szkoły jako instruktor. Z swoim pułkiem bierze udział w objęciu Pomorza i Bałtyku i jest odznaczony przez d-cę Frontu Pomorskiego gen. Halkera "Dzielną Honorową Frontu Pomorskiego". W sierpniu 1920 roku jest mianowany chorążym i jako d-ca 3-ciej kompanii walczy na froncie Wołyńskim, ofensywie Kijowskiej, froncie Litewsko-Białoruskim, defensywie, bitwie pod Warszawą i kontr ofensywie. W bitwie pod Warszawą jest za męstwo odznaczony "Krzyżem Walecznych". Józef Gałęzowski 4-tego lipca 1922 roku bierze za żonę Helenę z domu Ochowska, córkę Andrzeja i Salomeji z domu Szymańska. Resultatem małżeństwa są trzej synowie Zbyszko-Eligiusz, Jerzy-Hentyk i Włodzimierz-Jędrzej. Dwaj pierwsi byli również żołnierzami AK/ZWZ. podczas okupacji hitlerowskiej. Lata budowy Państwa Polskiego wypełnia chorąży służbę szkoleniową w 5 p. Strzelców WKp i 59 p.p. WKp. Za zasługi na polu wyszkolenia Wojska Prezydium Rady Ministrów nadaje chorążemu Brązowy Krzyż Zasługi. Dnia 6 sierpnia 1924 roku, chorąży po uroczystym ślubowaniu odbiera od d-cy pułku, chorążego pułkowego ofiarowaną przez patryjotyczne obywatelstwo miasta Nowocławia. Poza służbą wojskową, chorąży Gałęzowski jest zaangażowany pracą społeczną w harcerstwie. Z synów oficerów i podoficerów pułku organizuje drużynę

harcerską, której jest opiekunem aż do wybuchu drugiej wojny światowej. Z Ćwika awansuje do Harcerza Orliego 1 września 1934 roku, a do Harcerza Rzeczypospolitej 7 maja 1935 roku. Z.H.P. mianuje go "Podharcemistrzem" 70 grudnia 1938 roku. Obozy i Kolonie podczas których pełni funkcje go. spodacza, obozowego i Komendanta Konczy zawsze z doskonałymi wynikami i otrzymuje pochwały za wybitną pracę przy organizowaniu i prowadzeniu zlotów hufca. W 1936 roku gdy ZHP obchodzi 25 rocznicę swego istnienia chorąży Gałęzewski będąc jednym z pierwszych skautów polskich otrzymuje od Naczelnika Harcerzy "Odznakę 25-ciolecia ZHP." W wojnie obronnej 1939 roku. chorąży Gałęzewski walczy na szlaku 59 pp. Wlkp. który jest w 15 D.P armii Pomorza gen. dyw. Władysława Bortnowskiego. Zgodnie z relacją adjutanta pułku Kpt. Olchowskiego, po bardzo krwawych walkach nad Bzurą, wpuszczy Kampinoskiej w nocy z 19 na 20 września gdy otoczony i skrwawiony pułk po zbrzydzeniu amunicji był na skraju kapitulacji, ranny d-ca pułku pułk. Migałowski polecił chor. Gałęzewskiemu zabezpieczenie sztandaru przed wrogiem w ręce wroga. Chor. Gałęzewski zgodnie z relacją, szczęśliwie przebił się z okrążenia i ominięła go niewola. Sztandar pułku zwinięty w żołnierskich chlebaku przypadkowo znaleziono i odkopano w grudniu 1985 roku na skraju puszczy Kampinoskiej. Chor. Gałęzewski wrócił do Inowrocławia w listopadzie 1939 roku i bez zwłoki wszedł w pracę podziemną, tworząc tajną organizację z byłych wojskowych terenu Kujaw. Wstępuje do Wielkopolskiej Organizacji Wojskowej (W.O.W) która z wiosną 1940 roku przekształca się

w Wojskową Organizację Ziemi Zachodnich (W.O.Z.Z.). Chorąży jest zaprzysiężony w marcu 1940 roku przez Stanisława Gramackiego z Poznania i mianowany jest Komendantem Inowrocławia. Operuje do chwili aresztowania pod pseudonimami "Kmicic" i "Śmiady". Chor. Gałęzewski jest aresztowany przez Gestapo w końcu sierpnia 1940 roku wraz z 15 innymi, prawdopodobnie w rezultacie wsypy. Posądzony jest o zdradę Stanu i usiłowanie w 1940 roku, odetnięcia siłą od Rzeszy Niemieckiej, prowincji rzekomo należącej do Trzeciej Rzeszy. Za powyższe, 3 czerwca 1942 roku postawiony jest przed Sądem Hitlerowskim i skazany jest na 6 lat więzienia. Zamordowano chorążego 7 października tegoż samego roku w Wronkach pod Poznaniem. Rodzina otrzymuje pocztę, skrwawioną czapkę i ubranie z krótkim piśmem zawiadamiającym że 7 października 1942 roku o godz. 10¹⁵ zmarł na suchoty (Lungentuberculose) Tak zakończył swą wierną służbę Ojczyźnie, sygn. Kujaw, chorąży W.P./AK i podchorążym 2 Rzeczypospolitej.

9

e l e t

Dane dotyczące Józefa Gałęzowskiego, ur. 13 II 1900 w Strzelnie:

J.G. wstąpił do Wielkopolskiej Organizacji Wojskowej, która przekształciła się wiosną 1940 r. w Wojskową Organizację Ziemi Zachodnich. Zaprzysiężającym był sierżant Stanisław Gramacki z Poznania, ur. 19 XII 1901 w Inowrocławiu, ps "Kmicic", "Śmiały", zaprzysiężony III 1940 r. i ustanowiony komendantem Inowrocławia. Aresztowany około 24-25 VII 1/40 r.

W tej organizacji byli też z Pomorza:

-Dziarnowski /imienia brak/, kmdt dla Torunia, Starogardu i Chełmży,

-Dzierżykraj Strzyżewski, kmdt dla Szubina, ps Vanitas,

-Marian Polaszyński ps Wołodziejowski, dla Szubina, ur. 19 V 1909, pochodził z Wilczycy pow. Konin,

-Jakub Wiśniewski, ur. 18 VI 1887 r. z Inowrocławia,

-Stefan Biniszkievicz, ur. 12 XII 1887 r. w pow. Mogilno,

Źródła: Akt oskarżenia z dnia 10 III 1942 r. - AP Poznań, zespół Wronki, tom 652, "Wrocławski Tygodnik Katolików" nr 47 z dnia 29 II 1958, nr 3 z dnia 18 I 1959, nr 21 z dnia 24 VIII 1959, Wyrok OLg Posen, sygn. 2 OJ s 54/42 z 2 VI 1942r. Polaszyński skazany na 6 lat, Gołzewski na 6 lat Stanisław Gramacki popełnił samobójstwo w śledztwie 7 V 1942 r.

Sprawą interesuje się Koło Środowiskowe WOZZ Okręgu Wielkopolska Stowarzyszenia Żołnierzy AK - Sekretarz dr Lubomira Broniarz, zam. Poznań, ul. Piekary 11

Powyższe dane udostępnił mi dr Marian Woźniak, 61 727 Poznań, ul. Inżynierska

Σ Z

Tam 1 X 89

Informacji by przesłać do syna do USA X 89
o lepszycy odzwaki powstania

10

e

Dane dotyczące Józefa Gałęzowskiego, ur. 13 II 1900 w Strzelnie:

J.G. wstąpił do Wielkopolskiej Organizacji Wojskowej, która przekształciła się wiosną 1940 r. w Wojskową Organizację Ziemi Zachodnich. Zaprzysięgającym był sierżant Stanisław Gramacki z Poznania, ur. 19 XII 1901 w Inowrocławiu, ps "Kmicic", "Śmiały", zaprzysiężony III 1940 r. i ustanowiony komendantem Inowrocławia. Aresztowany około 24-25 VII 1/40 r.

W tej organizacji byli też z Pomorza:

- Dziarnowski /imienia brak/, kmtd dla Torunia, Starogardu i Chełmży,

- Dzierżykraj Strzyżewski, kmtd dla Szubina, ps Vanitas,

- Marian Polaszyński ps Wołodyjowski, dla Szubina, ur. 19 V 1909, pochodził z Wilczycy pow. Konin,

- Jakub Wiśniewski, ur. 18 VI 1887 r. z Inowrocławia,

- Stefan Biniaszkiewicz, ur. 12 XII 1887 r. w pow. Mogilno,

Źródła: Akt oskarżenia z dnia 10 III 1942 r. - AP Poznań, zespół Wronki, tom 652, "Wrocławski Tygodnik Katolików nr 47 z dnia 29 II 1958, nr 3 z dnia 18 I 1959, nr 21 z dnia 24 VIII 1959, Wyrok Olg Posen, sygn. 2 OJ a 54/42 z 2 VI 1942 r. Polaszyński skazany na 6 lat, Gołęzewski na 6 lat. Stanisław Gramacki popełnił samobójstwo w śledztwie 7 V 1942 r.

Sprawą interesuje się Koło Środowiskowe WOZZ Okręgu Wielkopolska Stowarzyszenia Żołnierzy AK - Sekretarz dr Lubomira Broniarz, zam. Poznań, ul. Piekary 11

Powyższe dane udostępnił mi dr Marian Woźniak, 61 727 Poznań, ul. Inżynierska

*wystąpił do J. Gałęzowskiego, sygn. 2 OJ a 54/42
zob. adresy Fund. IPK*

5

41

Dane dotyczące Józefa Gałęzowskiego, ur. 13 II 1900 w Strzelnie:

J.G. wstąpił do Wielkopolskiej Organizacji Wojskowej, która przekształciła się wiosną 1940 r. w Wojskową Organizację Ziemi Zachodnich. Zaprzysiężającym był sierżant Stanisław Gramacki z Poznania, ur. 19 XII 1901. w Inowrocławiu, ps "Kmicic", "Smiały", zaprzysiężony III 1940 r. i ustanowiony komendantem Inowrocławia. Aresztowany około 24-25 VII 1/40 r.

W tej organizacji byli też z Pomorza:

- Dziarnowski /imienia brak/, kmtd dla Torunia, Starogardu i Chełmży,
- Dzierżykraj Strzyżewski, kmtd dla Szubina, ps Vanitas,
- Marian Polaszyński ps Wołodziejowski, dla Szubina, ur. 19 V 1909, pochodził z Wilczycy pow. Konin,
- Jakub Wiśniewski, ur. 18 VI 1887 r. z Inowrocławia,
- Stefan Biniszkiewicz, ur. 12 XII 1887 r. w pow. Mogilno,

Zróżdła: Akt oskarżenia z dnia 10 III 1942 r. - AP Poznań, zespół Wronki, tom 652, "Wrocławski Tygodnik Katolików nr 47 z dnia 29 11 1958, nr 3 z dnia 18 I 1959, nr 21 z dnia 24 VIII 1959, Wyrok OLg Posen, sygn. 2 OJ s 54/42 z 2 VI 1942r. Polaszyński skazany na 6 lat, Gałęzowski na 6 lat Stanisław Gramacki popełnił samobójstwo w śledztwie 7 V 1942 r.

Sprawą interesuje się Koło Środowiskowe WOZZ Okręgu Wielkopolska - Stowarzyszenia Żołnierzy AK - Sekretarz dr Lubomira Broniarz, zam. Poznań, ul. Piekary 11

Powyższe dane udostępnił mi dr Mariam Woźniak, 61 727 Poznań, ul. Inżynierska

Elżbieta Zawacka
Kpt AK, "20"

Torun, 4 grudnia 1989

Proszę Stefana Gałęzowskiego, Prerus KofA PAK w Los Angeles
5335 Magnolia Terr, Whittier CA 90601

Szanowny Rolku,

Przepraszam gwałt informacji o ojcu Panu. Ponieważ zależy mi na
tęskny sposobem z Gałęzowskiego, bardzo proszę o dane biograficzne
ojca i fakty z dziej (możliwe z czasu okupacji), a może zwa Pan
z Poznania, tam też jest ten sam adres.

Wpłynęło dnia 19.08.92
L.dz. 1687 / SK. Pr. 1091.

12

GAŁĘZEWSKI JÓZEF ps. "Kmicic", "Śmiały" / 1900 - 1942 / kmdt WOZZ
na Inowrocław.

Ur. 13 lutego 1900r. w Strzelnie, syn adolfa i Marianny z d.
Szymańska. Ukończył 8-klasową szkołę ludową. Zawód wyuczony - drukarz.
Od 17 lutego 1917 r. do 19 grudnia 1918 r. odbył służbę wojskową w
armii niemieckiej w 2 i 24 pac w polu i garnizonie, oraz w 53 pap
jako instruktor w kadrze. Od 28 grudnia 1918 r. w stopniu kaprala bie-
rze udział w powstaniu wlkp. w walkach o Strzelno, Inowrocław, Złot-
niki Kuj. Dnia 3 stycznia 1919 r. wstępuje ochotniczo do oddziałów
przyszłego 59 pp. W lipcu 1919 r. ukończył 6-miesięczny kurs szkoły
podoficerskiej. Awansowany do stopnia plutonowego przydzielony został
do 59 pp na stanowisko instruktora szkoły podofic. W styczniu 1920r.
już w stopniu sierżanta skierowany został do sztabu 59 pp / rozkazem
MSW z dnia 17. 01. 1920 r. 5 p.strz.wlkp. przemianowany został na 59pp/
W październiku 1920 r. awansowany ~~do stopnia chorążego~~ do stopnia chorążego
zatwierdzony został etatowo d-cą kompanii. W lipcu 1922 r. rozkazem
d-cy 59pp oddelegowany został na 5-miesięczny przeszkolenie do Centr.
Szkoły Podofic. Piechoty Nr 1 w Chełmnie, którą ukończył z 20-tą lo-
katą na ponad 400 uczestników. Za zasługi na polu wyszkolenia wojska
prezes Rady Ministrów nadał mu Brązowy Krzyż Zasługi w marcu 1928r.
Działalność harcerska.

Od czerwca 1916 r. harcerz IDH im. Tm Kościuszki w Strzelnie, współ-
założyciel tej drużyny. Od roku 1933 opiekun VIII DH RW /Rodz. Wojsk. /
W grudniu 1938r. Naczelnik Harcerzy mianował Gałęzewskiego podharc -
mistrzem. Jako aktywny działacz harcerski pełnił różne funkcje obozowe.
Był wielokrotnie oboźnym, kierownikiem i opiekunem obozów.

Pod koniec sierpnia wyszedł z 59 pp na miejsce koncentracji. Do
Inowrocławia wrócił w listopadzie 1939r. Najstarszy syn Eligiusz w
liście do AN tak pisze o ojcu: "Pamiętam wizyty u nas w domu oficerów i
podoficerów pułku, którzy inaczej niż zwykle w cywilu wyglądali. Pod-

słuchiwałem jak planowali przedarćcia się na zachód do Francji, gdzie Polska armia się formowała. Ojciec chciał pójść z jedną z pierwszych grup ale dostał rozkaz pozostania aby koordynować przerzuty kadry pułku do Francji. Ta sytuacja trwała przez kilka miesięcy - spotkania, noclegi itp. ludzi, których nie znałem. Ojciec pracował wtedy jako drukarz w niemieckiej firmie. "

Był zaprzysiężonym członkiem Wlkp. Organizacji Wojsk., która wiosną 1940r. przekształciła się w Wojskową Organizację Ziem Zachodnich/WOZZ/ Przyjął pseudonim "Kmicic" i "Smiały".

Aresztowany 24/25 lipca 1940 r. Po okresie śledztwa i procesach osadzony został w więzieniu we Wronkach, gdzie 7 października 1942r. ~~zmarł~~ zginął.

-
1. Kserokopie dokumentów wojskowych i harcerskich przekazanych AN przez syny Eligiusza z Los Angeles.
 2. Listy syna Eligiusza do AN z d. : 23.02.1988, 20.03. 1989r.
 3. Kserokopia Książeczki Służbowej L. 1104/542 z 1933r. wydanej przez ZHP.
 4. Biuletyn Stowarzyszenia Wychow. Gimnazjum i Liceum im. J. Kasprowicza w Inowrocławiu Nr 7 z grudnia 1991r. - "Wojenna Biografia Wychowanka Kasprowicza - Eligiusza Gałęzewskiego żołnierza Szarych Szeregów, ZWZ i AK str. 6-7.
 5. Kserokopia autobiografii żołnierza Szarych Szeregów Eligiusza Gałęzewskiego przekazana AN
 6. Archiwum Państwowe - Oddział Inowrocław pismo nr 842/4 z d. 13.02. 1987r.

Alojzy Nowicki

288 -

Isien z poprawkami
pust

14

Gałęzewski Józef ps. "Kmicic", "Smiały" (1900-1942), organizator i komendant WOW-WOZZ na Obw. Inowrocław.

IV 48 - Urodzony 13 II 1900 r w Strzelnie, syn ziemian Adolfa i Marianny z d. Szymańskiej. Ukończył ośmioklasową szkołę ludową, następnie zdobył zawód drukarza. Czynny w tajnym harcerstwie, w latach 1912/13 był współorganizatorem i Drużyny Skautów w Strzelnie i pierwszym jej drużynowym. Służbę wojskową odbył w wojsku niemieckim od grudnia 1917 do lutego 1918 r. ~~zakochał~~ ~~ja w stopniu kaprała~~. Od grudnia 1918 r. brał udział w powstaniu

/10 Wlkp. walcząc na froncie kujawskim. Od początku 1919 r. rozpoczął wojskową służbę zawodową w 59 pp Wlkp (Dzieci Kujawskich). Podczas służby tej ukończył w stopniu chor. szkołę podoficerską. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej (odznaczony KW za bitwę pod Warszawą). W lipcu 1922 r. ożenił się z Helena z d. Orłowska. Do września 1939 r. pełnił służbę szkoleniową w 5 pułku Strzelców Wlkp. i w 59 pp Wlkp. Społecznie czynny był nadal w harcerstwie - zorganizował drużynę harcerską przy macierzystym pułku (w 1938 r. mianowany phm.). Okresowo prowadził Wojskowy Klub Sportowy w Inowrocławiu.

2w Z chwilą wybuchu II wojny światowej walczył na szlaku bojowym 59 pp wchodzącego w skład 15 DP Armii Pomorze. W dniu 20. IX września pułk znalazł się w okrążeniu. Gałęzewskiemu udało się uniknąć niewoli, przebił się ze sztandarem pułkowym, który ukrył w Puszczy Kampinoskiej. W listopadzie powrócił do Inowrocławia. Podjął pracę jako drukarz w niemieckiej firmie. Po nawiązaniu kontaktów z kolegami pułkowymi planował początkowo przedostanie się do Francji. Otrzymał jednak rozkaz pozostania na miejscu i koordynowania przerzutów kadry na Zachód. Rozpoczął także organizowanie struktur konspiracyjnych na terenie Inowrocławia w

z Poznania?
od kogo?
29
piereli mu wiadomo,
mi muiie

ramach Wielkopolskiej Organizacji Wojskowej, werbujać konspiratorów spośród znanych sobie sprzed wojny wojskowych i z kręgu działaczy ZHP. W marcu 1940 r. zaprzysiężony został przez sierż. Stanisława Gramackiego (kmdta rejonowej kdy WOZZ w Gnieźnie) i mianowany kmdtem WOW na Obw. Inowrocław, przekształconej ^{reorganizowanej} następnie ~~na~~ WOZZ (Wojsko Ochotnicze Ziemi Zachodnich ~~wg. H. Serwańskiego~~ lub Wojskowa Organizacja Ziemi Zach.). Aresztowany przez gestapo pod koniec sierpnia 1940 r. (inf. według syna Eligiusza-Zbigniewa; A. Nowicki podaje datę 24/25 lipca), przesłuchiwany był i sadzony w więzieniu w Inowrocławiu. Skazany za przygotowywanie zdrady stanu na 6 lat więzienia, osadzony został we Wronkach. Zmarł we Wronkach 7 X 1942 r., według oficjalnej wersji na gruźlicę.

Najstarszy z 3 synów Józefa, Eligiusz Zbigniew ps. "Młot", "Grom" (1923-1996), uczeń gimn. J. Kasprowicza w Inowrocławiu, brał udział w ^{kampanii wrześniowej} ~~wojnie obronnej~~ 1939 r. jako harcerz ochotnik w Batalionie Zapasowym 59 pp Wlkp.. W grudniu 1939 r. zorganizował młodzieżową grupę konspiracyjną w Inowrocławiu, jednocześnie pełnił funkcję gońca i kuriera swojego ojca. Po aresztowaniu rodziny w październiku 1940 r. (matka i 2 braci) i wysiedleniu do GG, od lutego 1941 r. rozpoczął na terenie Obw. ZWZ-AK Mińsk Maz. działalność konspiracyjną jako harcerz Sz Sz. Ukończył konsp. podchorążówkę, brał udział w akcji "Burza". Od końca sierpnia w st. ppor. pełnił funkcję Szefa Dywersji Obw. We wrześniu 1944 r. po aresztowaniu przez NKWD wcielony do ludowego WP. W marcu 1945 r. aresztowany przez Informację Wojskowa, odbity z transportu wraz ze 120 akowcami, przedostał się do 2 Korpusu gen Andersa. Po zakończeniu wojny służył w armii brytyjskiej, następnie osiadł w USA, gdzie ukończył studia i

służył w armii amerykańskiej. Zmarł 20 IX 1996 r., pochowany w Montanie USA.

AP AK T.: Gałęzowski E. Z.; Dombek L., Rejestr imienny członków tajnych organizacji z Insp. Inowrocław, s.4 (dział oprac. bibl. AP AK B-80); Nowicki A., PZP-AK, NOW i PAP 1939-1945 w Inowrocławiu i na Kujawach, s. 21-25 (dział oprac. bibl. AP AK B-81) s. 21-25; Jankowski, Harcerstwo..., s. 284

Hanna Maciejewska-Marcinkowska

1/2. Dokumenty - Gątezewski Józef

1. Odpis „dokumentu urodzenia” z 19.02.1900, ksero mpis. oryg. w j. niem. k. 1 s. 1
2. Przyznanie prawa noszenia odznaki honorowej „Frontu Pomorskiego”, kserokop. oryg. k. 1 s. 2
3. Zawiadomienie Centralnej Szkoły Podoficerów Piechoty nr 1, Chwałowo 17.11.1922, kserokop. oryg. k. 1 s. 3
4. „Wyciąg kwalifikacyjny” z 17.12.1922 - Centr. Szkoła Podofic. Piechoty nr 1 Chwałowo, kserokop. odpisu k. 1 s. 4
5. Leg. nr... „Znak Pamiątkowy” 59 P.P. Wskp., kserokop. oryg. k. 1 s. 5
6. Nadanie Brązowego Krzyża Zasługi z 17.03.1928, kserokop. oryg. k. 1 s. 6
7. Dokument z 15.01.1936 - nadanie Odznaki 25-lecia Z.P., kserokop. oryg. k. 1 s. 7
8. Mianowanie rozkazem Naczelnika Marcusy z 10.12.1938 na stop. podharcmistrze, kserokop. oryg. k. 1 s. 8
9. Zawiadomienie Telesy Gątezewskiej o śmierci Józefa, pismo z 20.09.1942, kserokop. oryg. w j. niem. k. 1 s. 9

verte!

col. 1/2

10. Urzędniczy odpis osiadczenia
Czesława Wabichu i Józefa Piensyńskiego
z 3.07. 1948 nt. biatalności
Gatęzewskiego Józefa, kserokop. k. 15. 10

Odpis

Dokument urodzenia

Nr. 28.

Strzelno, am 19. Februar 1900.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute der ~~xxxxxxx~~ Personlichkeit nach bekannt, der ~~Adolf~~ Adolf Gatzzewski, wohnhaft zu Strzelno, katholischer Religion und zeigte an, dass von der Marianna Gatzzewska geb. Szymanska, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Strzelno in seiner Wohnung, am dreizehnten Februar des Jahres tausend neunhundert vormittags um acht Uhr ein Kind mannlichen Geschlechts geboren worden sei welches den Vornamen Joseph erhalten hat.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

() Adolf Gatzzewski

Der Standesbeamte.

() Herrgott.

Zgodnosć powyższego wyciągu z główną księgą urodzeń urzędu stanu cywilnego w Strzelnie Miasto potwierdza się niniejszym.

Strzelno, dnia 10. kwietnia 1922r.

Urządnik stanu cywilnego.

(pieczęć)

() Ciesinski

Zgodnosć odpisu potwierdzam

Autroska, dnia 28. sierpnia 24r.

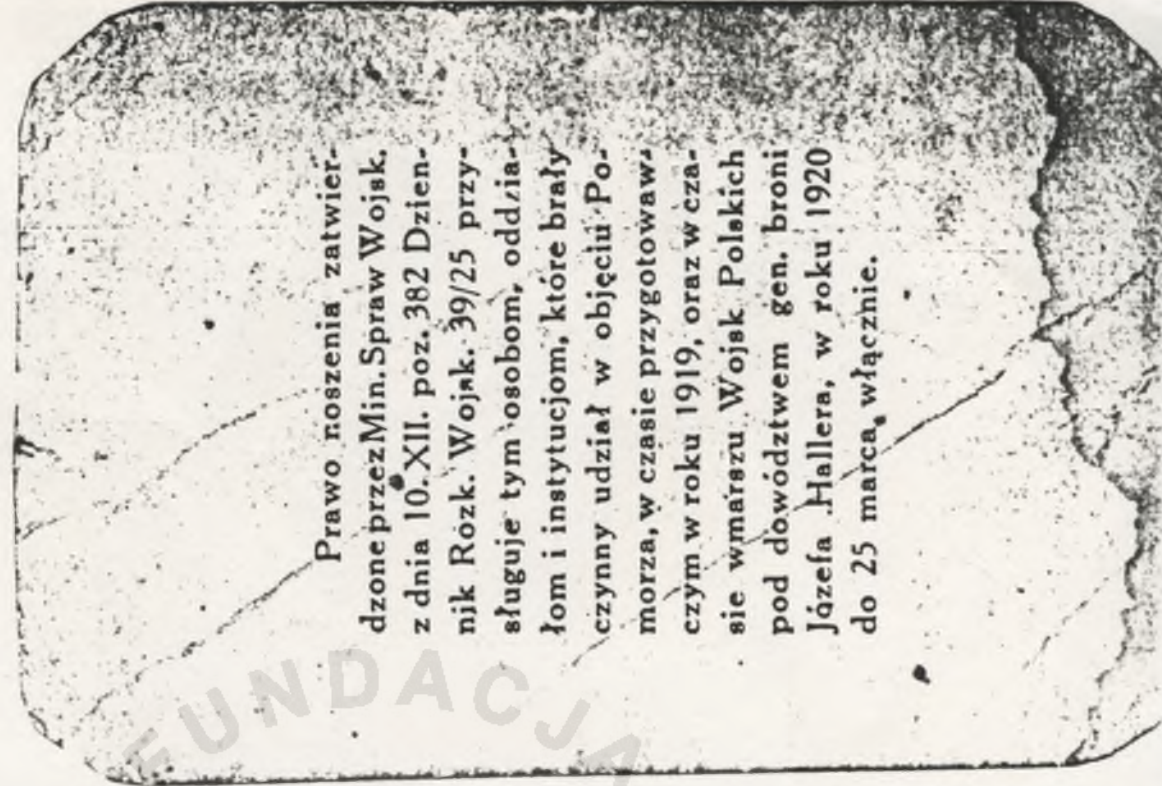

Wodcy pułku
M. W. A. R. D. A.
Kapitan

2

*Na leg. tymagi podpis gen. Hallera.
D-ty Frontu Pomorskiego.*

20

CENTRALNA SZKOŁA
PODOFICERÓW PIECHOTY Nr. 1.

Chełmno, d. 17. XII. 1922.

ZAŚWIADCZENIE

Chor. Gałęziewski Józef z 59 p.p.

ukończył w Centralnej Szkole Podoficerów Piechoty Nr. 1. w czasie
od dnia 15. VII. 1922 r. do dnia 14. XII. 1922 r.

5-ty miesięczny kurs przeszkolenia z wynikiem *bardzo dobrym*
oraz lokatą 20/435.

Komendant Szkoły

Jurcański

5

Dowództwo 59. p. p. Wlkp.

Nr. Leg. *112*

LEGITYMACJA

Stanisław Mr. Gabrowski

przysługuje prawo noszenia

ZNAKU PAMIĄTKOWEGO 59. P. P. WLKP.

zatwierdzonego Dz. Rozkazów M. S. Wojsk: Nr. 41/24.

Inowrocław, dnia *10 czerwca 1925*

Dowódca 59. p. p. Wlkp.

[Handwritten signature]

FUNDACJA
GENERAL

KRZYŻ ZASŁUGI

Nr. 1231/Or.

DO

Pana JÓZEFA GAŁĘZEWSKIEGO

Chorażego

w Inowrocławiu

Na zasadzie art. 5 ustawy z 23 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 458) nadaję Panu po raz pierwszy

BRONZOWY KRZYŻ ZASŁUGI

za zasługi na polu wyszkolenia wojska.

Warszawa, dnia 17 marca 1928

PREZES RADY MINISTRÓW:

u z. *H. Bartel*

CZYNI SIĘ WIADOMEM CZŁONKOM ZWIĄZKU HARCERSTWA
POLSKIEGO i WSZYSTKIM KOMU O TEM WIEDZIEĆ NALEŻY, ŻE

DRUHOWI *Gałęzowskiemu Józefowi*

N A D A N A Z O S T A Ł A
O D Z N A K A 25-LECIA Z. H. P.

W. Kowalski
NACZELNIK HARCERZY

ROZKAZ N.Z.H.P. L. *2* DN. *25.5.36*

PRZEWODNICZĄCY Z. H. P.

8

Związek Harcerstwa Polskiego

LIST MIANOWANIA

Druh GAŁĘZEWSKI

Józef

został Rozkazem Naczelnika Har-
cerzy L. 16 z dnia 10.12.38
mianowany

PODHARCISTRZEM

l. 2134

M. Cichy
Naczelnik Harcerzy

Der Vorstand des Stammlagers
/Strafgefängnis/
Wronka / Barthstadt /

Wronka den 2. Oktober 1942

611
20. OKT. 1942
Erledigt:

An
Frau Helena Galczewska
in Hoensalza, Bahnhofstr. 16

Es wird Ihnen mitgeteilt, daß Ihr Ehemann Jozef Galczewski, geb. 13.2.1900, am 7. Oktober 1942 um 10¹⁵ Uhr an Lungentuberkulose gestorben ist.

Die Beerdigung wird auf dem Friedhofe für Katholiken stattfinden.

I. A.

[Handwritten signature]
Verwaltungsfeldtr.

Inowrocław, dnia 3. lipca 1948.

Z a ś w i a d c z e n i e

Zaświadczamy, że sp. Gałęzewski Józef zamieszkały w Inowrocławiu przy ulicy Dworcowej był pierwszym organizatorem na terenie miasta Inowrocławia i okolicy pierwszej organizacji podziemnej pod nazwą Polski Związek Powstańczy. Organizacja ta zapoczątkowana została z początkiem 1940 roku. W roku 1942 nazwa ta została zmieniona na Polską Armię Powstańczą. Sp. Gałęzewski Józef za powyższe został aresztowany i zmarł w więzieniu w Wronkach.

Powyższe zeznanie możemy złożyć pod przysięgą sądową.

/-/ Wabich Czesław

Wabich Czesław

Inowrocław, Jana Kasprowicza 15.

/-/ Pieczyński Józef

Pieczyński Józef

Inowrocław, Jana Kasprowicza 15.

Poświadczam powyższe przede mną uznane własnoręczne podpisy urzędnika Józefa Pieczyńskiego z Inowrocławia ulica Kasprowicza piętnaście, którego tożsamość stwierdził notariusz na podstawie Legitymacji Służbowej Straży Ochrony Mienia Pewność w Inowrocławiu numer 1 oraz dyżurnego ruchu Czesława Wabicha z Inowrocławia ulica Kasprowicza piętnaście, którego tożsamość stwierdziłem na podstawie Dowodu Tożsamości numer 458022 Dyrekcji Kolejowej w Gdańsku. Zapisano pod numerem 224 repertorium na rok 1948.

Inowrocław, dnia dziesiątego lipca tysiąc dziewięćset czterdziestego ósmego roku.

L.S.

/-/ Jan Knach

notariusz.

Powyższy odpis jako zgodny z oryginałem poświadczam.

Tytułem opłaty skarbowej skasował notariusz dwadzieścia złotych i zapisał pod pozycją 215 rejestru wpływów.

Zapisano pod numerem 245 repertorium na rok 1948.

Inowrocław, dnia trzynastego lipca tysiąc dziewięćset czterdziestego ósmego roku.

Jan Knach
Notariusz.

1/3 Imię materiały dokumentacyjne - Gątezewski
Józef:

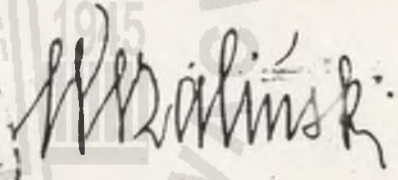
1. „Pochwalna lista” z 10.08.1919, kserokop.
oryg. k. 1 s. 1
2. Pismo Prezydium Rady Ministrów
z 31.05.1928, kserokop. oryg. k. 1 s. 2
3. „Wzrost kwalifikacyjny” kandydata
do szkoły oficerskiej dla podoficerów,
kserokop. oryg. k. 1 s. 3
4. Kserokop. dokumentów nadałane
przez Sędziostwa Gątezewskiego k. 1 s. 4
5. Zaświadczenie Wydz. Ewidencji
Ludności z p. m. Smoleńców z 29.08.1946
- dot. m. in. śmierci Józefa i losów
jego rodziny podczas okupacji,
kserokop. oryg. k. 1 s. 5
6. Pismo E. Elantkowskiego do
Heleny Gątezewskiej(?) w sprawie
renty po mężu, kserokop. oryg. k. 1 s. 6
- odpis

Jnowrośaw, dnia 10.8. 1919.

Pochwalna lista.

Wydana niniejsza od 5. Pułku strzelców W.P.
Kapralowi Józefowi Gałęzowskiemu, jako jednemu z najlep-
szych uczniów szkoły podoficerskiej pułku, skończywшему
tę szkołę drugim z kolei.

Cześć ci za pracę i sumiennosc i rozumienie, że sta-
raniem i nauką zdobędziesz siłę dla Ojczyzny i siebie.

Pułkownik i dea. Pułku.

Warszawa, dnia 31 maj 1928 r.

L.1231/Or.

Dc

Pana Józefa Gałęzewskiego

Urodzonego

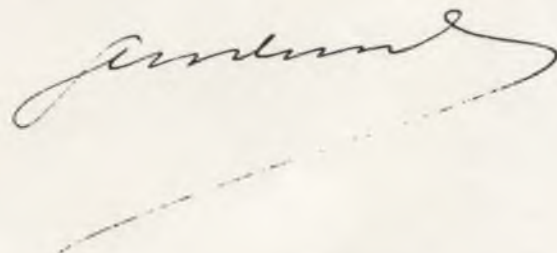
w Inowrocławiu

59 p. p.

Wobec odznaczenia Pana brązowym Krzyżem Zasługi, Kancelarja Prezydjum Rady Ministrów oznajmia, że celem otrzymania wymieniczej odznaki wraz z dyplomem należy stosownie do postanowień art. 7 ust. z dnia 23 marca 1925 r. /Dz.U.R.P. Nr. 458/ wpłacić do Skarbu Państwa za pośrednictwem P.K.O. kwotę zł. ... tytułem zwrotu kosztów wykonania.

Blankiet czekowy P.K.O. Nr. 30328 dołącza się.

KIERCOWNIK KANCELARJI

231.

3

WYKAZ KWALIFIKACYJNY
kandydata do Szkoły Oficerskiej dla Podoficerów.

1.	Nazwisko i imię	<i>Ładziński Jan</i>
2.	Stopień	<i>chorąg</i>
3.	Przydział i ostatnia funkcja	<i>I. Komp. III/59 p.p. 4 Wpł. Oficer kom.</i>
4.	Wykształcenie	<i>szkol. ludow.</i>
5.	Krotki opis służby do dnia 1. VI. 1922.	na froncie <i>Kachodni</i>
		poza frontem <i>24 p.o.s. w garniz.</i>
6.	Ilość lat, miesięcy i dni służby w W. P. do dnia 1. VI. 22.	na froncie nie wyżej pułku <i>1 rok. 11. mies. 11. dni.</i>
		na froncie w szwadronach wyższych lub poza frontem
7.	Czy otrzymał pochwały w rozkazie pułku, brygady i wyżej = Kiedy i za co?	
8.	Odznaczenia (kiedy, jakim rozkazem)	<i>Woj. Służby 1920. 2. 15. 1. 1921. nr. 50/11. 5. 1</i>
9.	Czy był ranny = Kiedy i gdzie	
10.	Stan fizyczny	<i>Zdrów - H. H. J. 24. VII. 24. p.p.k.</i>
11.	Opinia szczegółowa	o dy kom. lub równorzędnej jednostki <i>Wieloletni oficer, sumienny, pracowity, waleczny, nieustraszony, posiada dobre kwalifikacje i wykształcenie, jest oficerem.</i>
		o dy baonu lub równorzędnej jednostki <i>Pracowny, sumienny, waleczny, posiada dobre kwalifikacje i wykształcenie.</i>
		o dy pułku lub równorzędnej jednostki <i>Wieloletni oficer, sumienny, pracowity, waleczny, nieustraszony, posiada dobre kwalifikacje i wykształcenie, jest oficerem.</i>

JÓZEF GAŁĘZEWSKI

założyciel

I-szej Drużyny Skautowej im. Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego w Strzelnie

4
12

D y p l o m
nr. 279

KAPITUŁY KRZYŻA BYŁYCH
WIEŹNIÓW IDEOWYCH Z CZASÓW
WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI
z Łowej

poniżej: ksero udanego
zajęcia wykonanego z książ-
ki o służbowej ZNP wysta-
wionej w 1934 r.

Poznań-1937-06-01

opracował:

B. Adamek, hmPL

J. Gałęzewski
(podpis drużynowego)

Józef Gałęzewski-założyciel
I Drużyny skautowej Strzelno,
na przełomie 1912/1913
z ksero z dokum. wystaw. w 1934
Nadesł. dh Miecz. Gałęzewski, -
instr. ZNP., st. bosman sztab.
/przez Józefa Gałęzewskiego d-ny/
Związek Harcerstwa Polskiego

Chęć Polna
Kolekcja Historyczna

61-608 Poznań, Armii Krajowej

odcisk pieczęci na
odwrocie dyplomu
ZWIĄZEK BYŁYCH WIEŹNIÓW
IDEOWYCH

Z CZASÓW WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ
P O L S K I

ZARZĄD GŁÓWNY WE LWOWIE

Powyższe ksero-dokumenty nadesłał dh Mieczysław Gałęzewski,
st. bosman sztab. zamieszkały w Gdyni, który je wy dobył od
krewnych z Torunia.

Wydział Ewidencji Ludności
m. Inowrocławia
L.dz.

Inowrocław, dnia 29.8.46 r.

Z a ś w i a d c z e n i e

Na podstawie rejestru mieszkańców i istniejących ednotacji stwierdza się, że były chorazy 29 p.p. W.Ł. sp. Gałęzewski Józef urodz. dnia 13.II.1900 r. w Strzelnie z rodziców Adolfa i Marianny z domu Szymańska zmarł dnia 7.10.1942 r. w Wronkach (niem.nazwa Wartestaft)

Pozostała rodzina, a mianowicie Gałęzewska Helena z d. Orłowska i troje dzieci wysiedleni zostali z dniem 4.10.1940 do Mińska.

Powyższe wydano w celu przedłożenia kompetentnym władzom administracyjnym.

Wolne od opłaty administr.
Sprawa zaopatrzenia wdowiego.

Za Prezydenta Miasta

Jankowski
Sekretarz Miejski

Odpis.

Hartownia Gnieźnieńska, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Galešno - Zielony Rynek 1776

Uniesano dnia 29 sierpnia 1947.

Szanowna Pani,

Nawiązując do mego petyta i Pani mego Pani dzisiaj donieść, że rozpo-
rządzeniem Min. Pracy & Opieki Społecznej dnia 19.6.1947 r. (Dz. U. R. P. nr. 52
poś. 280) został określony okres wniesienia podań o uzyskanie renty po uczestnika
ruchu podziemnego przedłużony do dnia 31 grudnia 1947 r. (ostateczny).
W związku z powyższym proszę skierować odwrotnie wniosek do Komisji Kwalifi-
kacyjnej przy tamt. Starostwie Grodzkim z powołaniem się na powyższe roz-
porządzenie. Sędzę że bliższych informacji udzieli Pani tamt. sekretariat
Zw. Biurowych Politycznych wwent. tamt. Prachanowski osobicie, którego proszę
odemnie serdecznie pozdrowić. Ważne jest że Pani wniosek odwrotnie odda,
gdyż od chwili wniesienia podania przyznawają rentę. Resztę dokumentów
potrzebnych może Pani wnieść w terminie późniejszym. Jakie dokumenty będą
potrzebne dowie się Pani w Komisji Kwalifikacyjnej. Moje zeznanie w miejsce
przysięgi oraz odpisy potrzebnych dowodów nadesłę Pani po otrzymaniu od
Pani pisma, że sprawa jest w toku. Byłoby dobrze gdyby Pani sądziła z wię-
sienia potwierdzenia, że mógł być tam aresztowany i osadzony i za co. (Hoch-
verrat) Renta wynosi obecnie około 2700.- zł dla Pani oraz ca 1500.- zł.
dla każdego syna poniżej lat 18 (wzgl. starszego o ile chodzi do wyższych
szkół) Warto się zatem starać. Oczywiście z renty wdowiej musiałyby Pani
tymczasowo zrezygnować.

Proszę mi donieść co Pani postanowiła zrobić.

Złączę wyrazy mego szacunku i poważania
Edmund Elantkowski

11. Materiały uzupełniające melaję-
 / - Gąteżewski Józef
1. Opr. Bernarda Adamczak - Kurka
 z 23.02.1986, Poczetki działalności
 skautingu w Strzelnie - Dujawy
 (Kom. Hist. ZHP Komenda Chorągwi
 Poznańskie), kserokop. oryg. k. 4 s. 1-4
 2. B. Kasim'ska, art. „Podharmoniście
 i chorzeży Replitej”, Nowiny, Gnomo-
 taw 15.09.1988, oryg. k. 1 s. 5-6
 3. Chudaim'ski H., art. „Tej postaci
 trzeba przybliżyć”, Wiesti o i ze Strzelna,
 20.12.1990, kserokop. oryg. k. 1 s. 7
 4. Satora H., Opowiesci romansowych
 standardow, Standard 59 Putku
 Diechnoty Wielkopolskiej w Gnomotawiu,
 s. 115-118, kserokop. oryg. k. 4 s. 8-10
 5. H. Nawiejewska - Marcinkowska,
 program „Gąteżewski Józef”, [w:] Słowa
 biograf. konspiracji pomorskiej 1939-1945,
 Toruni 1998, z. 4, s. 49-49, kserokop. k. 1 s. 13

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
KOMENDA CHORĄGWI POZNAŃSKIEJ

im POWSTANCÓW WIELKOPOLSKICH 1918/1919

Początki działalności skautingu w Strzelnie-Aujawy.

Pierwszą drużynę skautową im Naczelnika Tadeusza Kościuszki w Strzelnie założył Józef Gałęzewski na przełomie lat 1912/1913. Przyjęto rok 1913.

Druh Józef Gałęzewski był podoficerem w armii niemieckiej, odbywał służbę wojskową w Inowrocławiu. W dni wolne od służby, co przypadało zwykle w niedziele i dni świąteczne, przyjeżdżał do Strzelna, do rodziny swego starszego brata Ludwika Gałęzewskiego.

Będąc drużynowym V-tej Strzelińskiej Drużyny Harcerzy im Hetmana Żółkiewskiego, zapraszałem na obozy tej drużyny w latach 1934-1939, w charakterze opiekuna Ludwika Gałęzewskiego, ojca 3-ch synów: Tadeusza - drużynowego 1SDH im T.Kościuszki od 1935-1937, Mieczysława, też członka-instruktora 1SDH i Bogdana, który był przybocznym VSDH. Ludwik Gałęzewski był świetnym gawędziarzem.

Józef Gałęzewski, będąc kawalerem, jako Polak miał kontakty ze środowiskiem patriotyczno-młodzieżowym w Inowrocławiu. Pierwsza drużyna skautowa im Księcia Józefa Koniatowskiego w Inowrocławiu została zorganizowana w 1912 roku. Do tej drużyny wstąpił także Józef Gałęzewski.

W wolne dni od służby odwiedzał Strzelno. Późną jesienią, pod koniec października 1912 roku organizował w miejscowej salce parafialnej, tak zwane "schadzki", czyli zbiórki drużyny, mające charakter przygotowawczy.

Zbiórki mogły odbywać się tajnie i trzeba było umiejętnie przygotowywać chłopców, mających należeć do skautingu. Gromadzenie się w salce parafialnej, nie wzbudzało podejrzeń ze strony wszechobylskiej policji niemieckiej - żandarmów.

Korzystanie ze sali parafialnej, udostępnił ówczesny proboszcz X.Kopernik, który wyznaczył do pełnienia obowiązków niejako opiekuna drużyny skautowej X.Bolesława Jaśkowskiego. W tamtych czasach mówiono "patron drużyny". Proboszcz ufundował w 1913 r. skautom sztandar ze starej chorągwi kościelnej.

Dh Józef Gałęzewski był pierwszym drużynowym, a jego zastępcą, czyli przybocznym został dh Władysław Sulinowski. Tworzenie i działalność organizacyjna w latach do 1916r w miastach i miasteczkach Wielkopolski była prowadzona samodzielnie przez drużynowego. Byli oni zdani na własne siły. Zależnie od posiadanych wiadomości i umiejętności, prowadzone drużyny skautowe były mniej lub więcej prężne.

J.Gałęzewski posiadał dużo doświadczenia społeczno-organizacyjnego, a tajniki prowadzenia skautingu, nabył wśród skautów inowrocławskich. Skorzystał z posiadanych umiejętności. Działalność w drużynie oparł przede wszystkim na szkoleniu wojskowym. Takie szkolenie prowadził niewątpliwie także w I-szej Drużynie Skautowej in Ks.J.Poniatowskiego w Inowrocławiu.

Z chwilą wybuchu I-szej wojny światowej w 1914 roku, w szeregach powołanych do armii niemieckiej, znalazło się kilku skautów ze Strzelna. Polacy - jako obywatele niemieccy pod zaborem pruskim - musieli odbywać służbę wojskową. Również powoływano młodsze roczniki wszystkich mężczyzn, w tym skautów, a w ich szeregach drużynowych. Stąd działalność w drużynach nie mogła być prowadzona - jak dotychczas - w normalnym trybie. Takie zjawisko zanotowano powszechnie w drużynach skautowych i harcerskich w Wielkopolsce.

W pierwszych latach wojny światowej, dh Józef Gałęzewski jako podoficer, musiał przebywać więcej w garnizonie, dla szkolenia napływających rekrutów. Jego dotychczasowe obowiązki zawodowe zostały znacznie zwiększone. Nie mógł on więc tak regularnie, jak w czasie pokoju, to znaczy w 1913r i z początkiem 1914 r przyjeżdżać do Strzelna. Zbiórki drużyny odbywały się sporadycznie albo wcale, nie prowadzono systematycznie szkolenia wojskowego, bo brakowało drużynowego. Ubyło także kilku starszych skautów, którzyby mogli zastąpić kierownictwo drużyny. Została osłabiona działalność organizacyjna.

Począwszy od 1916 roku społeczeństwo polskie, zaczęło intensywniej przygotowywać się do zbliżających wydarzeń. Budziły one nadzieje na odzyskanie niepodległości. To też - powodowany troską o dalszą działalność organizacyjną, ówczesny opiekun /patron / drużyny X.Bolesław Jaśkowski zwrócił się do skautów inowrocławskich o pomoc w ożywieniu pracy w drużynie. Na jego życzenie, w dniu 30 lipca 1916r przybyli do Strzelna: drużynowy I Drużyny Skautowej im Księcia J.Poniatowskiego Mieczysław Ziehlke i drużynowy Ignacy Sment z I Pakoskiej Drużyny im Piasta.

Na tym spotkaniu dh Mieczysław Ziehlke wygłosił wykład o skautingu, objaśniając zasady, cele i prawo skautowe. Zobowiązano I Strzelińską Drużynę Skautową im Naczelnika Tadeusza Kościuszki, składać z każdej jednomiesięcznej działalności, sprawozdanie na ręce drużynowego I Inowrocławskiej Drużyny Skautowej im Księcia J.Poniatowskiego.

Nie musiała być gorsza, ściśle skautowa organizacja pracy w drużynie, skoro już od stycznia 1913r były prowadzone na drucz-
kach "raporty zbiorów zastępów". Dokumenty takie znaleziono w ak-
tach drużyny skautowej, które przejęła w latach II Rzeczypospolitej
1-sza Drużyna Harcerzy im Tad.Kościuszki w Strzelnie. Byłem
kronikarzem i sekretarzem tej drużyny, wysuniętym przez drużyno-
wego dh hm Alojzego Kozłowskiego - SASANKA od początku roku szkol-
nego 1928/1929. Druh SASANEK działał w Strzelnie do końca roku
szkolnego 1932/1933.

Powołana wiosną 1916r w Poznaniu KOMENDA SKAUTOWA miała
niemały wpływ na Ośrodki skautowe większe, do jakich należał m.in.
Inowrocław. Przybycie drużynowego czołowej drużyny skautowej z
Inowrocławia, miało charakter niejako nadrzędny. Organizacyjnie
nawiązywano kontakt z drużynami skautowymi, powstałymi i działa-
jącymi indywidualnie w miasteczkach, zdanych na własne siły dru-
żynowych. Nie istniały jeszcze - w dzisiejszym rozumieniu - tak
zwane hufce, ale nakładanie obowiązku składania sprawozdań, mia-
ło charakter niejako wyższej władzy skautowej, dla ściślejszego
ujęcia organizacyjnego.

W maju 1984r w Pałacu Kultury w Poznaniu była eksponowana
ogólnopolska /t.zw."krakowska"/ ^{w y s t a w a} fotograficzna n.t. Historia Skau-
tingu i Harcerstwa Polskiego, której komisarzem był hm PL Antoni
Nowak.

Oglądaliśmy zdjęcia dotyczące Wielkopolski, m.in. takie:
1912 rok I Drużyna Skautowa im Księcia Józefa Poniatowskiego
w Inowrocławiu.

Porównując to zdjęcie zauważyliśmy, że ustawienie tej drużyny
skautowej jest identyczne co do formy pozowania, ze zdjęciem
I Drużyny Skautowej im Tad. Kościuszki ze Strzelna /repr. zdjęcia
z pocz. 1914r/ to znaczy: w środku patron /opiekun/ drużyny
ksiądz, przy nim drużynowy i jego zastępca /przyboczny./

Położenie nacisku na szkolenie wojskowe w drużynie skau-
towej przez druha J. Gałęzewskiego, okazało się bardzo mądre i
przewidujące. Powstanie Wielkopolskie rozpoczęło się w Poznaniu
w dniu 27 grudnia 1918 roku. Strzelno zostało zdobyte przez pow-
stańców w dniu 2 stycznia 1919 roku ; wszyscy skauci strzelińscy
wstąpili w szeregi powstańcze.

Organizatorom ogólnopolskiej wystawy "70-lecia Harcerstwa
Polskiego" w roku 1981 w Warszawie, zależało na jak największej
ilości i różnorodności ekspozycji. Chcieli pokazać prawdę o sie-
demdziesięcioletnich dziejach naszego Związku przekazać treści,
które w harcerskim systemie etyczno-wychowawczym wydawały się
najważniejsze. Zamierzali wyeksponować materiały, które do tej
pory nie mogły być dostępne, nie tylko szerszym rzeszom zaintere-
sowanych, ale nawet specjalistom. Korzystając z własnych i innych
zbiorów, także z cennych relacji b. skautów i harcerzy, mogłem
przygotować materiał, wykazując początek działalności skautowej
w Strzelnie od 1913 roku. Ekspozycja przygotowana w 1981r. dla po-
trzeb wystawy, nie mógł zawierać zbyt obszernego opisu poszczegół-
nych zagadnień. Wymagają one oddzielnych opracowań, zasygnalizo-
wanych w nim tematów.

Opracował:

Bernard Adamczak-Nurek
czł.Prezydium Komisji Historycznej Chorągwi Poznańskiej ZHP
b.sekretarz i kronikarz ISDH, drużynowy VSDH - do 1939r.

Poznań - 1986-02-23

Adamczak Bernard: Zarys historyczny harcerstwa Ziemi Strzelińskiej
/fotografie i dokumenty/ w latach 1912/13-1945, Poznań, 28.II.1981,
18+12 = s. 30. /rękopis maszynowy /

hufca w 1936 r. Podpisał: J. Stróżyński, hm. hufcowy.

W tym samym roku organizacja harcerska obchodziła 25-lecie istnienia. Z tej okazji „opinię się wiadomym członkom Związku Harcerstwa Polskiego i wszystkim, komu o tem wiadzieć należy, że druhowi Gałęzewskiemu Józefowi nadana została odznaka 25-lecia ZHP”. „Pamiętam, że ojciec zorganizował drużynę harcerską pułku z synów oficerów i podoficerów zawodowych (59 pp — przyp. mój). Pozostało to dobrze w mojej pamięci, ponieważ ojciec wtedy palił papierosy, ale po powrocie do aktywnej pracy w harcerstwie dla przykładu przestał palić i niaąd nie widziałem go od tego czasu z papierosem”.

z kaprała awansował wkrótce do stopnia plutonowego, niedługo potem sierżanta, a „po nominacji na chorążego potwierdzony zostałem starszym dowódcą kompanii”. Po tem nastąpiły przesunięcia, nominacje, walki i po tem odznaczenia: odznaka honorowa „Frontu Pomorskiego”, „Krzyż Walecznych” za „cud nad Wisłą”, brązowy Krzyż Zasługi: „Do Pana Józefa Gałęzewskiego, chorążego. Na zasadzie artykułu 5 ustawy z dnia 23 czerwca 1923 r. nadaje Panu po raz pierwszy brązowy Krzyż Zasługi za zasługi na polu wyszkolenia wojska”. Podpisano: Prezes Rady Ministrów. A w aneksie do odznaczenia przyszedł list z Prezydium Rady Ministrów, również do Pana Józefa Gałęzewskiego: „Wobec odznaczenia Pana bronz-

Pierwsza drużyna skautów im. Tadeusza Kościuszki w Strzelnie. J. Gałęzewski stoi drugi z prawej w rogatywce.

Nowiny, 15.09.1988

Fot.: ARCHWIUM

10 grudnia 1938 r. dh Gałęzewski został rozkazem Naczelnika Harcerzy mianowany podharcemistrzem. Więcej nie awansował... W trzy tygodnie później obchodzono, mniej hucznie niż w latach poprzednich, Sylwestra. Rozpoczął się rok 1939.

„Jeśli mnie pamięć nie myli, to w ostatnich dniach sierpnia pułk pomaszzerował w kierunku granicy. Ojciec pożegnał się wtedy z matką i swoimi trzema synami, wziął mnie osobno na stronę, dał pistolet 7.65 mm mówiąc: „Ty jesteś najstarszy, jesteś harcerzem, masz przeszkolenie wojskowe, znasz się na broni. Opiekuj się matką i braćmi aż ja z wojny powrócę”. Pierwszego września grupa stukasów zbombardowała miasto i koszary. Śmieszne to dzisiaj, gdy widzę siebie strzelającego z tego pistoletu do nurkującego stukasa... Gdzieś w listopadzie tegoż roku ojciec wrócił do domu w cywilnym ubraniu”.

„59 p.p. walczył bardzo dzielnie — tak Alfons Stryżek ppik w st. spocz. przekazuje relacje plk. Michała Olchowskiego, wówczas adiutanta dowódcy 59 pułku. „Bardzo krwawe walki miały miejsce w Puszczy Kampinoskiej, gdzie pułkownik walczył do końca, tj. do kapitulacji 22 września 1939 r. Dowódca pułku Mirgałowski został ranny i przed kapitulacją w obecności adiutanta, kapitana Olchowskiego, wezwał po-

wym Krzyżem Zasługi, Kancelarja Prezydium Rady Ministrów oznajmia, że celem otrzymania wymienionej odznaki wraz z dyplomem należy stosownie do postanowień art. (...) wpłacić do Skarbu Państwa za pośrednictwem P.K.O. kwotę zł 6 tytułem zwrotu kosztów wykonania. Blankiet czekowy P.K.O. Nr ... dołącza się”.

„Pamiętam również, że w pułku przez wiele lat ojciec był związany ze szkoleniem podoficerów, że był przez pewien czas kwatremistrzem pułku (i że również przez kilka lat miał rekord pułku w rzucie granatem obronnym; był doskonałym sportowcem i przez pewien czas prowadził WKS Inowrocław)”.

Wybuchła wojna Kiedy chor. Gałęzewski powrócił do Inowrocławia, rozpoczął działalność konspiracyjną. „Pamiętam w ówczesnych czasach dniach u nas w domu wizyty oficerów i podoficerów pułku, którzy inaczej niż zwykle wyglądali w ubraniach cywilnych. Podслуchiwałem, planowali przedarcie się na zachód, do Francji (Karpaty — Węgry), gdzie formowała się polska armia. Ojciec chciał pójść z jedną z pierwszych grup, ale dostał rozkaz pozostania, aby koordynować przerzuty kadry do Francji. Ta sytuacja trwała przez kilka miesięcy: spotkania, noclegi itp. ludzi, których nie znam”. Wszedł też w krąg byłych działaczy ZHP, m.in.:

Tę postać należy przybliżyć

Niejednokrotnie źródłem naszej pozytywnej inspiracji są dokonania innych ludzi, tych którzy żyją wśród nas i tych którzy odeszli na zawsze.

Ziemia kujawska posiada swoich wybitnych synów, wśród nich takich którzy poświęcili się jej, a przez to Polsce aż do końca.

Do takich postaci należy zaliczyć JÓZEFA GAŁĘZEWSKIEGO, rodowitego strzelniacza, założyciela pierwszej drużyny skautowej w Strzelnie, podharcemistrza i chorążego Rzeczypospolitej. Za tymi ogólnymi określeniami kryje się konkretna ofiarna praca dla dobra Ojczyzny. Urodził się w 1900 r., wówczas gdy Polska znajdowała się pod zaborem, został zamordowany przez Niemców 7 października 1942 r., wtedy gdy nasz kraj spowiła ponura noc okupacji. Odszedł do świata zmarłych będąc w sile wieku, ale pozostał w pamięci najbliższych harcerzy, współtowarzyszy broni. Jest pora na przybliżenie i upowszechnienie tej postaci w szerszych kręgach społeczeństwa.

Na wyciągu kwalifikacyjnym podpisanym przez podpułkownika Jaszczackiego we wrześniu 1927 r. widzimy bardzo dobre i dobre oceny, które otrzymał chorąży Józef Gałęzewski po ukończeniu 5-cio miesięcznego kursu w szkole Podoficerów Piechoty w Chełmnie. Stopnie tak jak szkolne oceny są zwięzłe, mają swoje sformułowania, ale pełniejszy obraz charakteru i postawy J. Gałęzewskiego daje opinia umieszczona pod wyciągiem. Czytamy w niej m.in. „Poczucie godności osobistej bardzo duże (...). Stosunek do kolegów bardzo dobry (...). Zachowa-

nie w służbie i poza służbą wzorowe. Instruktor bardzo dobry”.

I tę swoją wiedzę oraz umiejętnościę spżytkował podczas największej próby we wrześniu 1939 r. A później pod pseudonimem „Kmicic” lub „Smiały” działał w konspiracji, aż do chwili aresztowania w 1942 r. Ostatnie miesiące życia spędza w więzieniu we Wronkach pod Poznaniem i tam zostaje stracony przez hitlerowców.

Tak zakończył J. Gałęzewski swą wierną służbę Ojczyźnie. Wybrałem pewne, ale znaczące epizody z życia J. Gałęzewskiego, aby chociaż skrótowo przybliżyć tę postać, tego wywodzącego się ze Strzelna społecznika i patriotę.

Moim zamiarem jest opracowanie i wydanie drukiem biogramu J. Gałęzewskiego. Posiadam już część materiałów, należy dotrzeć do innych źródeł drukowanych, przeprowadzić rozmowy. Niektóre fakty wymagają uściślenia lub wyjaśnienia. W tej pracy wspiera mnie rodzina J. Gałęzewskiego i pragnę liczyć na dalszą pomoc z jej strony.

Wydanie publikacji stanowiłoby jedną z form uczczenia 80-tej rocznicy skautingu na Kujawach, która niebawem przypadnie, a którego współtwórcą był J. Gałęzewski.

Zwracam się do mieszkańców Strzelna, zwłaszcza do starszych wiekiem, ale młodych duchem strzeleńskich harcerzy z prośbą o kontakt z niżej podpisanym w sprawie przekazywania informacji na temat J. Gałęzewskiego, udostępnienia tematycznych fotografii itp.

KAZIMIERZ CHUDZIŃSKI

Redaktor Naczelny
Wieści — 7

Towarzystwo Włośni
ze Strzelna
Stowarzyszenie miłośników Miasta Strzelna
oddział KPTK 1990-12-20

Wydanie IV

8

Kazimierz Satora

Opowieści
wzręśniowych sztandarów

Sztandar 59 Pułku Piechoty Wielkopolskiej z Inowrocławia

Pierwszy sztandar nadano pułkowi w Inowrocławiu 16 stycznia 1919 r., jednocześnie pułk otrzymał sztandar „Szwadronu Nadgoplańskiego”, związanego z walkami powstańczymi. 27 lipca 1919 r. wręczono pułkowi sztandar wykonany według przepisu dla Wojsk Wielkopolskich.¹ Nowy, przepisowy sztandar ufundowało społeczeństwo Kujaw Zachodnich, a wręczył go pułkowi prezydent RP S. Wojciechowski w Bydgoszczy 4 sierpnia 1924 r.

Odtąd stary sztandar, z lipca 1919 r., eksponowano w świetlicy żołnierskiej, a sztandar „dla Szwadronu Nadgoplańskiego” zdeponowano w archiwum pułkowym.

Na początku września 1939 r. pułk, wchodzący w skład 15 DP, osłaniał Bydgoszcz od zachodu, następnie bronił Solca Kujawskiego. Pod naciskiem wroga dywizja, w składzie Armii „Pomorze”, kontynuowała odwrót na Warszawę. Zacięte boje stoczyła 11 i 12 września w rejonie Boniewa-Szczytna. Po walkach pod Gąbinem siły dywizji stopniały. Nocą z 16 na 17 września dywizja przeprawiła się pod Witkowicami przez Bzurę i walczyła pod Brochowem. Pozostały z jej składu szczątki, około 1,5 tys. żołnierzy. W warunkach okrążenia przebili się do Warszawy, gdzie z 59 pp dotarły tylko resztki w sile ok. 300 ludzi.²

Po ostatniej odprawie oficerów pułku, w nocy z 16 na 17 września, w Budach Starych dowódca pułku powierzył jakiś sztandar por. Janowi Duszyńskiemu, dowódcy kompanii zwiadu, który miał udać się konno do stolicy. Po wojnie por. Duszyński unikał rozminów na ten temat.

Pieczęć nad sztandarem bojowym pułku sprawował sztandarowy chor. Józef Gałęzewski, któremu dowódca pułku przekazał znak w dniu wręczenia, 4 sierpnia 1924 r.

Ze sztandarem w ostatnich dniach walk wrześniowych zetknęli się: st. sierż. Stanisław Stolarski, sierż. Marcei Wojciechowski i sierż. Smoliński. Jak opowiadał Stolarski, 17 września, w czasie walk nad Bzurą, tabor zbombardowano i pułk się rozproszył. Wieczorem sierż. Wojciechowski i sierż. Smoliński podbiegli do rozbitego wozu i zabrali z niego sztandar. Sierż. Smoliński zwinął płat do brezentowego chlebaka, a sierż. Wojciechowski zabrał drzewce, zabezpieczając je przez owinięcie owijaczem zdjętym z nogi zabitego żołnierza.

18 września po południu oddziały sforsowały Bzurę i zatrzymały się przy jakimś kompleksie leśnym, gdzie dołączyły do zgrupowania oddziałów gen. Kutrzeby, który nie ukrywał, że siły polskie otoczone są przez Niemców ze wszystkich stron. Wymienieni podoficerowie i st. szer. Sto-

¹ Alojzy Nowicki, do września 1939 r. kadet Korpusu Kadetów nr 2 w Rawiczu, notatka o sztandarze z 16 II 1988 r.

² T. Jurga, op. cit., s. 228—230; Wacław Stasinowski, relacje z 22 IX 1965 r. i z 30 IX 1966 r.

10

larski nie wiedzieli, co począć ze sztandarem. Stolarski poprosił więc generała o chwilę rozmowy, który im powiedział: „Co się jeszcze namyślacie, wszystkie drogi mamy zamknięte!” Postanowili więc zakopać sztandar wieczorem 18 września na skraju lasu przy leśnej drodze w rejonie Kampinosu. Zawinęli znak w chlebak, a drzewce owinęli onucami.¹

Wzmiankę o sztandarze bojowym zawierają wspomnienia kpt. Franciszka Nowickiego, dowódcy taboru pułkowego z dni wrześniowych, kwartmistrza, który pisał: „Często mnie gryzie sprawa naszego sztandaru pułkowego. W opiece miał go pluton łączności i pamiętam, jak podoficerowi z wozu taborowego zastrzegąłem, aby w ostateczności zakopać sztandar. Stało się to po przejściu Bzury i zakopano go gdzieś w Puszczy Kampinoskiej. Niestety nie zapamiętałem podoficera, a dowódca nie żyje”.

Chor. Gałęzewski wrócił z wojny do Inowrocławia już pod koniec 1939 r. Odwiedził też żonę dowódcy 3 batalionu, mjr. Wilhelma Hambergera, przekazując jej wiadomość o ukryciu sztandaru.

Zakamuflowana informacja dotarła do adresata w obozie jenieckim. W Oflagu VIIA Murnau znalazła się grupka kadry zawodowej 59 pp. Alfons Stryszek, ppłk w st. sp., pamięta, jak pewnego razu spacerował po dziedzińcu obozowym wraz z płk. Bolesławem Mirgałowskim, dowódcą 59 pp, gdy podszedł do Mirgałowskiego uradowany mjr W. Hamberger, mówiąc: „Panie pułkowniku! Mam dla pana miłą wiadomość!” Wyciągnął list od żony i odczytał: „Dziecko Gałęzewskiego ocalało i jest w bezpiecznym miejscu”. Pułkownik uradował się, wiedząc, o jakie „dziecko” chodzi.²

Najistotniejszą wersję przekazał kpt. Michał Olchowski, 1 adiutant pułku. Krwawe walki w Kampinosie trwały do kapitulacji 22 września. Dowódca pułku został ranny i przed kapitulacją, w obecności kpt. Olchowskiego, wezwał poczet sztandarowy i wydał chor. Gałęzewskiemu rozkaz zabezpieczenia sztandaru bojowego. Dla łatwiejszego transportu drzewce odłączono od płata. Kpt. Olchowski twierdził, że chor. Gałęzewski ze sztandarem wydostał się z okrażenia i na pewno gdzieś na skraju puszczy u jakiegoś gospodarza go ukrył. Płk Mirgałowski i kpt. Olchowski dostali się do niewoli.³

Analizując wydarzenia można wyłowić pewne wspólne elementy i próbować ułożyć prawdopodobny i spójny przebieg wypadków. Uczynił tak badacz dziejów pułku, Alojzy Nowicki z Inowrocławia:

1. Gałęzewskiemu dowódca pułku 19 lub 20 września gdzieś koło Dąbrowy Starej czy Wólki Węglowej przekazał zadanie zabezpieczenia sztandaru bojowego (tego z 1924 r.). W tym rejonie został on odnaleziony. W trakcie wydobywania z ziemi plecaka wysypały się z niego „blasz-

¹ Stanisław Stolarski, list z 16 IX 1986 r. (ze zbioru A. Nowickiego).

² Alfons Stryszek, oficer zawodowy 59 pp w 1939 r., relacja z 28 XI 1966 r. (ze zbioru A. Nowickiego).

³ A. Stryszek, j.w.

ki", tj. gwoździe pamiątkowe, wyjęte z drzewca przy odłączeniu płatu od drzewca.

2. Sztandar przejęty przez Stolarskiego i dwóch sierżantów ze zbombardowanego wozu taborowego 18 września, był najprawdopodobniej znakiem z lipca 1919 r. Mógł być zakopany koło Cybulic i Sowiej Góry. Zetknięcie się tej trójki z gen. Kutrzebą było realne właśnie 18 września.

3. Por. Duszyński lub st. sierż. Walter mogli przejąć sztandar „Szwadronu Nadgoplańskiego” przechowywany w archiwum pułkowym.

W okresie przygotowywania tej publikacji A. Nowicki prowadził dalsze poszukiwania, które — zebrane — być może zweryfikują i umocnią zarysowany powyżej, w części hipotetyczny, przebieg wypadków.

19 września 15 DP znalazła się na skraju lasów Palmirskich, we wschodniej części Puszczy Kampinoskiej, gdzie otrzymała zadanie przebiecia się do Warszawy. 59 pp mógł osiągnąć Wólkę Węglową tego dnia wieczorem (odległość 13 km) lub rankiem 20 września. Możliwe, że sztandar zakopano jeszcze 19 września lub 20 września rano.¹

Nieoczekiwanie ziemia odkryła tajemnicę. Przy Muzeum Ziemi Sochaczewskiej w Sochaczewie działała grupa penetrująca tereny bitwy w składzie: Henryk Świątkowski, Leszek Wilgat i Rafał Jabłoński. 8 grudnia 1985 r., w czasie badań terenowych wzdłuż drogi leśnej z Wólki Węglowej ku Warszawie, Leszek Wilgat natrafił koło drzewa pod 20-centymetrową warstwą ziemi i igliwia na zwinięte szczątki tkaniny. Ostrożnie odsłaniając fragment materiału, w jednym z rogów dostrzegł liczbę „59”.

Jak można wnioskować, płat sztandaru został zwinięty i włożony w pośpiechu do brezentowego chlebaka, który zgnił. Zostały po nim jedynie ślady: strzępy pasków, metalowe sprzączki i uchwyty. Wraz ze szczątkami płatu odnaleziono 12 gwoździ pamiątkowych od drzewca sztandaru. Przy płacie zachowały się szarfy. Na dwóch z nich dało się odczytać nazwy miast-fundatorów: Łomży i Kruszwicy.²

Odnalezienie było dziełem szczęśliwego przypadku, lecz poszukiwania w tym terenie nie były przypadkowe.

Wykrywacz metalu dobrej klasy może być użyty również w poszukiwaniach zakopanego w ziemi samego płata, ponieważ sprzęt elektroniczny reaguje na metalowe nitki haftu, jeśli płat jest położony w ziemi na głębokości 20—30 cm.³ Nici używane do haftów na płacie sztandaru zazwyczaj mają osnowę tekstylną, oplecioną ściśle cienkimi wąskimi pasemkami metalowymi, srebrnymi lub mosiężnymi (miedzianymi), posrebrzanymi albo pozłacanymi. Haftowano także bajorkiem z druciku meta-

¹ A. Nowicki, relacje z 17 IV 1986 r. i z 16 II 1988 r.

² Maciej Wojewoda (dyrektor Muzeum w Sochaczewie), *Zarys odnalezienia sztandaru z lutego 1986 r.*; Henryk Świątkowski, relacja z 14 VI 1986 r.

³ H. Świątkowski, j.w.

12

lowego, posrebrzanego lub pozłacanego, w formie spiralek nawlekanych na cienką nić tekstylną.¹

10 grudnia 1985 r. sztandar przekazano do zbiorów Muzeum Ziemi Sochaczewskiej w Sochaczewie. W pracowni konserwacji tkanin Muzeum WP zrekonstruowano szczątki, składając z nich płat sztandaru.

Zróżdła:

Maria Hamberger, córka mjr. W. Hambergera, list z 16 VI 1987 r. (ze zbioru A. Nowickiego).

Jan Olichnicki, list z 26 VII 1986 r. (ze zbioru A. Nowickiego).

Franciszek Nowicki, kapitan z września 1939 r. (ze zbioru A. Nowickiego).

Jan Kuśnierz, list z 9 VIII 1986 r. (ze zbioru A. Nowickiego).

Odnaleziono sztandar 59 pułku piechoty. „Słowo Powszechne” nr 242 z 1985 r.

Gałęzewski Józef ps. „Kmicic”, „Śmiały” (1900-1942), organizator i komendant WOW-WOZZ na Obw. Inowrocław. 13

Urodzony 13 II 1900 r. w Strzelnie; syn ziemian Adolfa i Marianny z d. Szymańskiej. Ukończył ośmioklasową szkołę ludową, następnie zdobył zawód drukarza. Czynny w tajnym harcerstwie, w latach 1912–13 był współorganizatorem I Drużyny Skautów w Strzelnie i jej pierwszym drużynowym. Służbę wojskową odbył w wojsku niemieckim od grudnia 1917 do lutego 1918 r. Od grudnia 1918 r. brał czynny udział w Powstaniu Wlkp. walcząc na froncie kujawskim. Od początku 1919 r. rozpoczął wojskową służbę zawodową w 59 pp wlkp (Dzieci Kujawskich). Podczas służby tej ukończył w stopniu chor. szkołę podoficerską. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej (odznaczony

Stou, biograf. komsp. pom. 1939-1945,
Towin' 1998, z. 4

KW za bitwę pod Warszawą). W lipcu 1922 r. ożenił się z Heleną z d. Orłowską. Do września 1939 r. pełnił służbę szkoleniową w 5 Pułku Strzelców Wlkp. i w 59 pp wlkp. Społecznie czynny był nadal w harcerstwie – zorganizował drużynę harcerską przy macierzystym pułku (w 1938 r. mianowany phm.). Okresowo prowadził Wojskowy Klub Sportowy w Inowrocławiu.

Z chwilą wybuchu wojny walczył na szlaku bojowym 59 pp wchodzącego w skład 15 DP Armii „Pomorze”. W dniu 20 IX 1939 r., gdy pułk znalazł się w okrążeniu, Gałęzewskiemu udało się uniknąć niewoli. Przebił się ze sztandarem pułkowym, który ukrył w Puszczy Kampinoskiej. W listopadzie powrócił do Inowrocławia. Podjął pracę jako drukarz w niemieckiej firmie. Po nawiązaniu kontaktów z kolegami pułkowymi planował początkowo przedostanie się do Francji. Pozostał jednak na miejscu i rozpoczął organizowanie struktur konspiracyjnych na terenie Inowrocławia w ramach Wielkopolskiej Organizacji Wojskowej, werbując konspiratorów spośród znanych sobie sprzed wojny wojskowych i z kręgu działaczy ZHP. W marcu 1940 r. zaprzysiężony został przez sierż. Stanisława Gramackiego (kmdta rejonowej kmidy WOZZ w Gnieźnie i przemianowanej następnie w WOZZ – Wojsko Ochotnicze Ziem Zachodnich lub Wojskowa Organizacja Ziem Zach.). Aresztowany przez gestapo pod koniec sierpnia 1940 r. (inf. według syna Eligiusza-Zbigniewa; A. Nowicki podaje datę 24/25 lipca), przesłuchiwany był i sądzony w więzieniu w Inowrocławiu, skazany za przygotowywanie zdrady stanu na 6 lat więzienia, osadzony został we Wronkach. Zmarł 7 X 1942 r. we Wronkach, według oficjalnej wersji na gruźlicę.

Najstarszy z 3 synów Józefa, Eligiusz Zbigniew ps. „Młot”, „Grom” (1923-1996), uczeń gimn. J. Kasprowicza w Inowrocławiu, brał udział w kampanii wrześniowej jako harcerz ochotnik w Batalionie Zapasowym 59 pp wlkp. W grudniu 1939 r. zorganizował młodzieżową grupę konspiracyjną w Inowrocławiu, jednocześnie pełnił funkcję gońca i kuriera swego ojca. Po aresztowaniu rodziny w październiku 1940 r. (matki i 2 braci) i wysiedleniu do GG, od lutego 1941 r. rozpoczął na terenie Obw. ZWZ-AK Mińsk Maz. działalność konspiracyjną jako harcerz Sz. Sz. Ukończył konspiracyjną podchorążówkę, brał udział w akcji „Burza”. Od końca sierpnia w st. ppor. pełnił funkcję szefa Dywersji Obw. We wrześniu 1944 r. po aresztowaniu przez NKWD wcielony do ludowego WP. W marcu 1945 r. aresztowany przez Informację Wojskową, odbity z transportu wraz ze 120 AK-owcami, przedostał się do 2 Korpusu gen. Andersa. Po zakończeniu wojny służył w armii brytyjskiej, osiadł w USA, gdzie ukończył studia i służył w armii amerykańskiej. Zmarł 20 IX 1996 r., pochowany w Montanie (USA).

AP AK, T.: Gałęzewski E. Z.; Dombek L., Rejestr imienny członków tajnych organizacji z Insp. Inowrocław, s. 4 (sygn. B-80), Nowicki A., PZP-AK, NOW i PAP 1939-1945 w Inowrocławiu i na Kujawach, s. 21-25 (sygn. B-80); Janowski J., Harcerstwo Pomorza Gdańskiego i Kujaw 1911-1945, Warszawa 1987, s. 284.

Hanna Maciejewska-Marcinkowska

III/5. Materiały inne - Gąsiewicz
Józef

1. Klipsydra z nazwiskami
straconych w Poznaniu i zamordo-
wanych w więzieniach i obozach
koncentracyjnych, kserokop. oryg.
(Z II I Poznani) k. 1 s. 1

Al. 66. 1942. rocznicę stracenia w Poznaniu
w sprawie wykreślenia z listy 8. H. H. V. M. P.

zum 100te Geburtstag

W piętnastą rocznicę stracenia w Poznaniu

śp.

- ✓ Antoniego Baranowskiego z Mogilna
- ✓ Bronisława Elantkowskiego z Gniezna
- ✓ Wacława Łęgowskiego z Zielonia
- ✓ Mariana Pałaszyńskiego z Strzelna
- ✓ Mariana Flauma z Poznania
- ✓ Stefana Kopeckiego z Poznania
- ✓ Leona Nowackiewicza z Poznania
- ✓ Kazimierza Lieske z Wrześni
- ✓ Stefana Kajdana " "
- ✓ Adama Soboty " "
- ✓ Floriana Nowaka " "
- ✓ Edwarda Preissa " "
- ✓ Mariana Rogalińskiego z Wrześni
- ✓ Antoniego Walkowiaka z Wrześni
- oraz za zamordowanych w więzieniach i obozach koncentracyjnych**
- ✓ Górskiego Edwarda z Gniezna
- ✓ Graczyka Jana " "
- ✓ Idźkowskiego Edmunda z Gniezna
- ✓ Gałęzewskiego Józefa z Inowrocławia
- ✓ Wiśniewskiego Jakuba z Inowrocławia
- ✓ Bieniszkievicza Stefana z Strzelna
- ✓ Knopa Jana z Skrzywni
- ✓ Furchego Alfonsa z Popielewa
- ✓ Kaszyńskiego Waleriana z Popielewa
- ✓ Semraua Mariana " "
- ✓ Semraua Bernarda " "
- ✓ Winkela Edmunda " "
- ✓ Gramackiego Stanisława z Poznania

odprawi się Msza św. żałobna w Kolegiacie św. Jerzego w Gnieźnie

w sobotę, dnia 6 lipca 1957 r. o godz. 9-tej.

KOLEDZY

Wzrosty
Wzrosty
Wzrosty

Związek Harcerstwa Polskiego, Golezno — 50 zam. 1240 6 37 K/Gm-8-12/57

Chórysta Poznań
KOM. W. HISTORYCZNA

61-800 Poznań, Armii Czerwonej 80/88

IV/1. Korespondencja dot. J. Gałżewskiego

1. - list Stefana Dominika do żony Józefa Gałżewskiego
dotyczący wyroku, Miynok 30 VIII 1842, ^{opis} kros opis
k. 1 s. 1
2. - list żony pte. Mirgajowskiego do żony dow. Józefa Gałżew-
skiego z kondolecjami po śmierci męża, Warszawa 20 XII 42, opis
kros, opis
k. 1 s. 2
3. - list dotyczący kosztów szatarni 59 pp, Warszawa 28 XI 1888,
opis kros
k. 1 s. 3-4
4. - list Alojzego Nawickiego do syna Józefa Gałżewskiego
z prośbą o uzupełnienie materiałów, Muszowice 9 XI 1887,
opis (kros)
k. 2 s. 5-6
5. - list Edmunda Tyloche do S. Gałżewskiego zawierający wspom-
nienie o list. Gałżewskim, Szczecin 26 marca 1882, opis kros
k. 2 s. 7-8

W Tyńcu dnia 20.2.42.
Szanowny Panie Gubernatorze
zawładaniom Państwa w sprawie
państwa najcięższemu. Wskazując
istotny wyrostek, ma 6 lat od
dnia 3 czerwca 1920 roku, co jest
niezgodnym porządkiem państwa
i łaskawo srogości się.

W tym listie proszę miłośnika państwa
zawładaniom to czynić
wiec.

Stefan Dominicki
W Tyńcu
Gmina Panna Piękną
Hermanów.

230. VIII 1942

List żony pułk. Mięgotowskiego d-cy 59 pp Wlkp.
do żony chor. Gąszczewskiego

Nemawa 20. XII. 42.

Kochana Pani Heleno!

W tej chwili doniedziasta
nie dowiedziałem się od Józka o tej okropnej stracie jaką, Teresa
i płotownik spotkali. Jestem tym bardzo przygnębiony, bo
w rzeczywistości relacje takie sprzeczne są to jest dla Tereski
i jaka to jest kolosalna strata dla naszego społeczeństwa.

Tak dołnu wata Młoda Pani, wstanie z tym wielkim
wrażeniem - odurzenia - jak to Wasz wielki ból.

A płotownik może tylko powiedzieć, że wspaniały
młody, bardzo i to jest taka jego praca nad
sobą aby mógł przetrwać. Takie to straty, jako
jest śmierć tej Ojca.

Ojciec i siostry nadobroczny. Wciąż przytłaczają
opłatem życia, by Bogu Was poświęcić - by Pani donieść do
te Sąd a także i skłonił płotników poświęcić i duma
być i mił być mogła jak oni dumać by mogą,
i miłi także Ojca.

Proszę, dajcie serdecznie iść tam i odwołajcie
i bardzo proszę Was oświecić -

P. Mięgotowski

Alojzy Nowicki
ul. C. Skłodowskiej
88-100 Inowrocław

Inowrocław 9.XI.1987

X
5

Szanowny Panie!

*Będę z tym pracem
z kontaktami*

Po kilku spotkaniach odbytych z Pańskim kuzynem Mieczysławem Gałęzyskim z Gdyni pod koniec października br powiększył się mój zasób materiałów dotycz. Pana ojca Józefa Gałęziewskiego. Jest to postać zasługująca ze wszech miar na szersze opracowanie biograficzne. Jednak posiadany materiał nie pozwala jeszcze tego rodzaju opracowanie. Jest zbyt wiele luk i niejedne sprawy wymagają uzgodnień a szczególnie te dotyczące działalności konspiracyjnej.

Zbieram materiał dotycz. chor. J. Gałęziewskiego z wielorakich powodów dla opracowania:

- biogramu dla Komisji Historycznej Wlkp Chorągwi ZHP w Poznaniu zainteresowana jest p. mgr Al. Bielerzewska z Kom. Hist. przy Komendzie Chor. ZHP w Poznaniu
- dla opracowania historii harcerstwa w Inowrocławiu od 1912 r wspólnie z prof. L. Dombkiem /gimn. J. Kasprowicza/
- sylwetki do historii 59pp na II zjazd żołnierzy b. 59pp, który planujemy zorganizować z okazji 50-lecia września
- sylwetki do Inowrocławskiego Słownika Biograficznego- jestem członkiem zespołu Redakc.
- historii Ruchu Oporu w Inowrocławiu
- sylwetki do Biograficznego Słownika Konspiracji Inowrocławskiej

W związku z powyższym znajomość dokładna życiorysu, działalności społecznej, wojskowej i konspiracyjnej jest konieczna.

Uprzejmie Pana proszę o ewentualne dostarczenie danych dotyczących terminu aresztowania ojca, jego przynależności do wojsk. zakonspirowanej organizacji, jego datę śmierci i w jakich okolicznościach.

Z USC z Wronek otrzymałem negatywną odpowiedź jak również z Archiwum Miejskiego z Wronek. Nie figuruje w żadnych dokumentach z tego okresu. Ma również rozbieżności jeśli chodzi o przynależność do konspiracyj-wojsk. organizacji. Prof. Berwański z Poznania podaje, że było to WOEZ /Wojsko Ochotn. Ziemi Zachodnich/ - świadkowie: J. Pieczyński /chor.59pp, i Cz. Kabich podają, że był to PZP /olski Zw. Powstanczy/ później przemianowany na PAF /Polska Armia Powstania/.

Popełniają wg mnie tu błąd, bowiem nie tak to było z PZP i PAP. Ewentualne inne nazwiska członków konspiracyjnych pozwolą na możliwie dokładniejsze ustalenie przynależności Pana ojca do organ. wojsk. Opisane wyżej elementy potrzebne są do wyeksponowania sylwetki ojca w historii konspir. inowrocławskiej. Inne do opracowania jego udziału w przechowaniu pułkowego sztandaru. Wiemy, że chor. J. Gałęzewski jako pierwszy otrzymał z rak d-cy pułku płk Mirgałowskiego sztandar w roku 1924 w Bydgoszczy i również wiem, że jako ostatni we wrześniu 39 roku otrzymał sztandar w celu jego przechowania. Było to 19/20 IX w Puszczy Kamp. Informacje pochodzą od córki mjr Hambergera p. Koliczkiej z Wrocławia /od niej mam ogromny materiał dot. szlaku bojowego III bat. 59np/ natomiast od Państwa Olchowskich z Warszawy / p. Michał Olchowski obecnie płk w st. spocz./ wiem, że płk Mirgałowski krytycznej nocy 19/20 IX polecił chor. J. Gałęzewskiemu zabezpieczyć sztandar. I tak się stało. Sztandar bowiem znaleziono w grudniu 1985 pod W-wa. Jest obecnie w Muzeum Ziemi Sochaczskiej w Sochaczewie. Byłem tam i widziałem go. Mam również jego zdjęcie podczas konserwacji.

W tej sprawie interesuje mnie coś więcej. Losy sztandaru od momentu przejęcia jego przez ojca do momentu jego przechowania. Być może, że ojciec opowiadał o tym p. Hamberger /żona majora Hambergera/ po powrocie z wojny. Pisała o tym w liście do męża w niewoli, że sztandar jest zabezpieczony i prosi poinformowanie o tym Mirgałowskiego. Już nic nie wiemy więcej. Państwo Hambergerowie nie żyją. Może ojciec opowiadał coś o sztandarze w domu? Każda informacja jest dla mnie ważna. Sprawa jest również b. pilna. Na informację czeka Muzeum Wojska Polskiego w W-wie, gdzie opracowuje się dzieło dot. losów sztandarów września 39r.

Jestem członkiem Komisji Hist. Zespołu Koord. ZBoWiD w Inowrocławiu przewodn. Komisji Hist. Związku Inw. Wojennych, koordynuję sprawy dot. historii pułku 59 oraz 4 pól w klubach tych pułków oraz jako przewodn. Klubu b. więźniów obozów koncentr. interesują mnie sprawy konspiracji w Inowrocławiu.

Proszę Pana o przesłanie wszelkiego materiału dotyczącego ojca z jego działalności harcerskiej, służby wojskowej w pułku do IX. 1939 roku włącznie, jego odznaczenia i dane dotyczą konspiracji. Zdjęcie ojca mam. Inne otrzymam od Państwa Gałęzewskich z ul. Olankowej w Inowrocławiu.

zacz. serdeczne pozdrowienia
i pozostaję z głębokim szacunkiem

[Signature]

D-ca pułku był wtedy płk. Dziekanowski
[Signature]

Szczecin, dnia 26 marca 1992 r. Lch. 523/29/P2

Drogi Kolego !

do S. Gałazewskiego USA
list do kina wprowadzono S. Gałaz do E.Z. 17

Przyznaje, że list Kolegi Lile mnie zaskoczył. List od syna ogólnie szanowanego i przez nas w Inowrocławiu uznanego za bohatera chorążego 59 p.p.

Jesteśmy tego samego rocznika. Mieszkaliśmy blisko siebie. Chodziliśmy do tego samego Gimnazjum. Byliśmy harcerzami - ja najpierw w drużynie gimnazjalnej a następnie kolejowej a kolega w wojskowej i nie ~~nie~~ mieliśmy okazji się poznać osobiście.

Mieszkałem przy ul. Dworcowej 39 obecnie Nr. 80. Tj. 2 dom od koszar 59 pp. od kina wojskowego w stronę dworca. Kolegowałem się z kolegami znanymi również Koledze. - jak synowie sierż. Rządkowski Edmund, Musielak Teodor, syn mjr. Trojana Zosia Pieczyńska - syn kapelmistrza orkiestry wojskowej i inni. Często jako dzieci przebywaliśmy w koszarach. Później jako rodzice przeżywaliśmy wszystkie uroczystości które odbywały się w koszarach 59 pp. Zналиśmy, więc i poczet sztandarowy pułku i bąącego dla nas wzorem b. przystojnego żołnierza chor. Gałazewskiego. Znałem również kolegi Rodzine jak również Kolege jako Lilucha.

W czasie okupacji zostałem aresztowany w 1943 r. razem z Klemensem Kwiatkowskim za przynależność do tej samej organizacji. Razem z nami zostali aresztowani koledzy Twego Ojca z 59 pp. Przebywając z nimi w obozach na Błoniach, Vorcie VII i Żabikowie w Poznaniu a następnie w obozie konc. Gross Rosen potwierdzali, że dzięki bohaterskiej postawie chorążego Gałazewskiego który ich nie zdradził mogli by być już aresztowani już w 1940 r. Jak wynikało z ich relacji Niemcy nie mogli Ojcu udowodnić przynależności do podziemnej Organizacji. Dzięki temu wielu kolegów Ojca z 59 pp. nie zostało aresztowanych i przeżyło okupację.

Z aresztowanych kolegów Ojca z 59 pp. z którymi razem przebywałem należy również zaliczyć do bohaterów : sierż. Niemczyka / mały / zmarł na mojej celi ąbity przez Gestapo - który również nikogo nie wydał. Zginął również sierż. Musielak i inni, jak również mjr. Trojan w Katyniu i inni.

Przepraszam, zbyt długie wprowadzenie do tematu który Kolegę najbarziej interesuje ale wydaje mi się że to konieczne.

Wiadomość o aresztowaniu chor. Gałazewskiego rozniosła się błyskawicznie po Inowrocławiu a szczególnie wśród kolegów Twego Ojca z 59 pp. Obawali się, że nastąpią dalsze aresztowania. A teraz sam transport.

Była ładna pogoda może marzec - kwiecień 1940 r. kiedy prowadzono więźniów na dworzec ul. Dworcową i między innymi Twego Ojca. Eskortowano nie wielką grupę więźniów około 18-tu. Szli trójkami i bardzo wolno a w drugim rzędzie Kolegi Ojciec.

Do dziś mam przed oczyma ten widok chor. Gałazewskiego który jako jedyny z grupy pomaga i podtrzymuje kolegę nie mogącego iść. Eskortowało ich 6-8 miu gestapowców. Z domów z ciekawości mieszkańcy otwierali okna aby lepiej zobaczyć. Co chwile było słycać krzyki gestapowców " Die Fenster zu machen ". Nie widziałem aby

Edmund Tyloch
ul. Piromonice 4a/4
41-157 Szczecin

1 8 ②

był pobity ale czuło się, że Ojciec zdaje sobie sprawę, że polacy mieszkający przy ul. Dworcowej mimo krzyków gestapowców obserwują cały ten pochód eskortowanych więźniów. Proszę wybaczyć, że zrobię takie porównanie.

Mimo utrudnienia przez pomaganie koledze Ojciec szedł tak jakby nam na wolności chciał pokazać, że Gestapo jego nie pokonało i jak należy za jego przykładem nie załamywać się. Może Kolega być dumny z tak wspaniałego Ojca i Polaka.

Nie wiem, czy kolegoa wie, że przy naszym Gimnazjum powstało Stowarzyszenie byłych wychowanków Gimn. Powstało co prawda dopiero po 80-tym roku i jest dość prężne, dzięki zaangażowaniu naszych kolegów i obecnych profesorów. Odbyło się już kilka sesji naukowych i opracowano kilka białych plam których Komuniści chcieli by zataić. Opracowane zostały publikacje dot. Obozu na Błoniach Drużyny harcerskiej Gimn. i Hufca Inowrocławskiego. Walka z okupantem i udział organizacji podziemnych działających w Inowrocławiu jak AK. Szare Szeregi, SN i inne. Obecnie 4 kwietnia 92 ma się odbyć Walne zebranie naszego Stowarzyszenia a 3 maja 92 odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej Inowrocławskiego AK. Niestety obecny stan mego zdrowia nie pozwala na odbycie tak dalekiej podróży koleją do Ina. Bardzo żałuje, tym bardziej że mieliśmy się spotkać z Klemensem Kwiatkowskim, który będzie w Inie 3.5.92. Z Klemensem utrzymuje kontakt listownie jak również jego siostrą.

Bardzo szkoda że nie mogę być gdyż jest konieczność uzupełnienia historii 59pp. Coprawda jest opracowany cały szlag bojowy 59 pp. ale w okresie kiedy w Polsce istniała cenzura i wiele spraw pominięto. Konieczne jest uzupełnienie a jest to już ostatni dzwonek - wiele świadków już nie żyje. Będę dopingował kolegów z Ina. aby przystąpili do opracowania i uzupełnienia o okres okupacji kiedy to żołnierze 59 pp. dalej podejmowali walkę z okupantem w oswobodzeniu naszej Ojczyzny. W historii pułku nie może zabraknąć i wyróżnić takich bohaterów jak chor. Gałazewski, mjr. Trojan, sierż. Niemczyk i inni.

Będę miał informacje na bieżąco z uroczystości z Ina i chętnie przekaże je koledze. ~~Przy~~ okazji ~~zobowiązani~~ zbliżających się Świąt Wielkanocnych życze przyjemnych Świąt - dużo zdrowia oraz przekazuje serdeczne pozdrowienia.

*Mysle, że list mój dotrze do Koleg. przez świąteln. Przekazanie do kolegi list idzie 3 tyg. Jeszcze raz serdecznie pozdrawiam
Zdumany*

To gdyby kolegoa miał jeszcze jakies pytania - bardzo proszę chętnie odpowię.

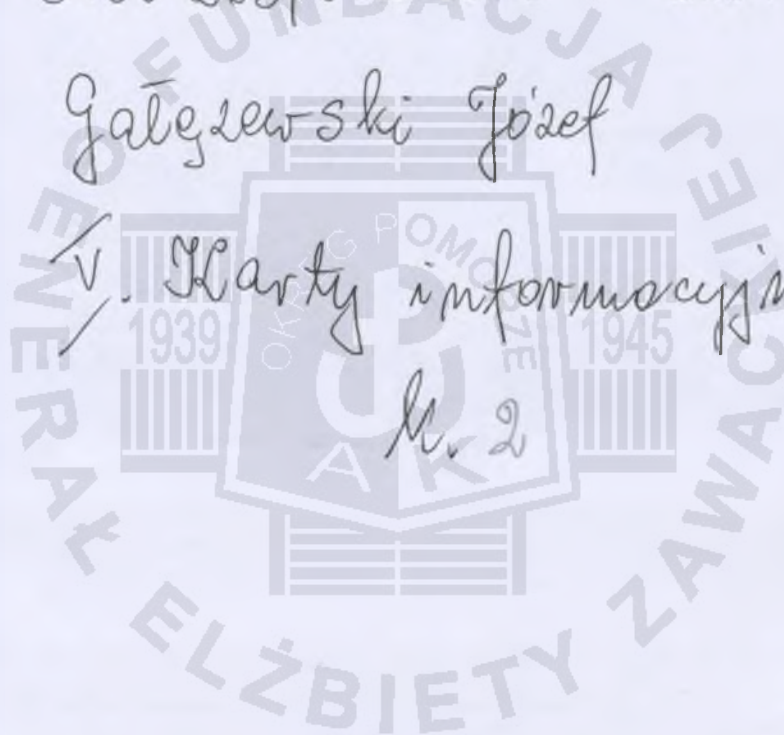
T:K-253/862 Pom.

Гносно чар

Galgowski Josef

✓ V. Karty informacyjne

№ 2

1

Fotografie pułkowego sekretarza
59 Pułku Piechoty Wielkopolskiej w Gnowiechowie
1939 1945
zob. AK
dwa ikonografii

8

WOW-WOZZ
Inowrocław

2

++

GAŁĘZEWSKI Mózef

ps „Kmicic” „Smały” 1900-1942.

Powstanie Wlkp. 59 pp. - 15 DP Armii
Pomorze. Wielkopolska Organizacja
Wojskowa - Wojsko Ochotnicze Ziemi
Zachodnich. Aresztowany 1.9.40
więzienie we Wronkach. Zmarł 7.X.1942
Relacje Hanna Maciejewska, Marankowska

Zob.

Słownik Biograficzny Konspiracji
Pomorskiej 1939-1945, część 4
Fundacja „Archiwum Pomorskie AK
Toruń 1998

Druk
2003

str. 48, 49

2

artykuł własny - w/ps

syn Gątezewski Włodzimierz
Toruń, ul. Dekerta

TORUŃ P.A.P.
 M-253 / 862
 ZWZ - Inowrocław
 W O Z Z
 + Gątezewski Józef

gależewski Józef ps. „kmicic”, „Smialy”

